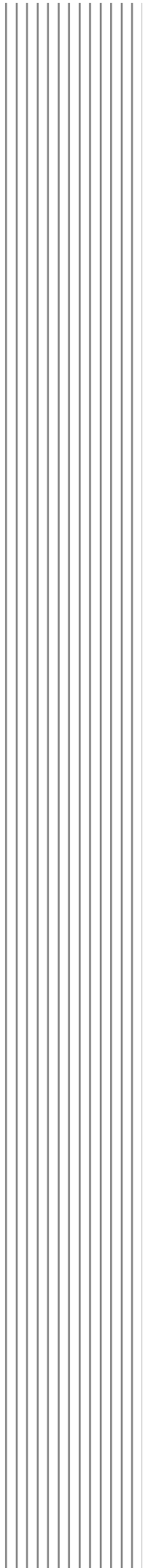

1

Reviderad finansplan

REGERINGENS BUDGETFÖRSLAG 1998

Finansplan
och sammandrag

Innehållsförteckning:	sid.
Finansplanen (Regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken)	3
Sammandrag av utgiftsområdena	25
Tabell- och diagramsammanställning	44

1 Reviderad finansplan

Svenska folket kan möta nästa sekel med tillförsikt och framtidstro. Vi kommer att ta steget in i 2000-talet med hög tillväxt, låg inflation och sjunkande arbetslöshet.

Låneberoendets tid är förbi. Överskott i de offentliga finanserna skall pressa tillbaka statsskulden.

Vi kan åter forma vår gemensamma framtid – ett samhälle där ingen lämnas utanför.

På stabil grund kan politiken inriktas mot att utveckla Sverige.

- Arbetslösheten skall betvingas. År 2000 skall den öppna arbetslösheten vara halverad till 4 procent. Därefter är målet full sysselsättning.
- Skolan, vården och omsorgen skall förbättras. Regeringen vill utveckla välfärdens kärna. Därför skall nya resurser i första hand tillföras skolan, vården och omsorgen om barn och äldre.
- Rättvisan skall stärkas. När utrymme finns skall de som har burit tyngst bördor i saneringen av de gemensamma finanserna stå främst. Valet mellan skattesänkningar och bidragsförändringar skall styras av vad som bäst gynnar en rättvis fördelning och mest bidrar till tillväxt och ökad sysselsättning.

Regeringen kan inte acceptera att löntagarnas uppoffringar under de svåra år som vi har bakom oss används till att finansiera skattelättnader för höginkomsttagare under de goda år som ligger framför oss.

Fria och trygga människor, ett vitalt näringsliv och internationellt engagemang skall känneteckna vårt land i det nya seklet. Med en politik som står i samklang med övriga Europa skall vi ta steget in i 2000-talet.

Sverige skall vara en företagarnation som uppmunt- rar nytänkande och innovationer. Företagens villkor skall vara stabila och konkurrenskraftiga.

Hela vårt land måste engageras i kampen för minskad arbetslöshet. Ingen uppgift är nu viktigare än att leda Sverige bort från arbetslöshet och in i en utveckling för nya jobb.

1.1 En politik för sysselsättning och rättvisa

Svensk ekonomi står i dag starkare än på mycket länge. Grunden för en god utveckling är lagd. De offentliga finanserna har tack vare saneringsprogrammet förbättrats i en takt som saknar internationellt motstycke. De budgetpolitiska målen ligger fast och kommer att uppnås. Underskottet i den offentliga sektorns finansiella sparande beräknas bli 1,9 procent av BNP 1997. De statliga utgiftstaken ligger fast. År 1998 uppnås balans i de offentliga finanserna.

Den ekonomiska politiken syftar till tillväxt, sysselsättning och rättvisa. Politiken inriktas på ekonomisk stabilitet, med sunda offentliga finanser och stabila priser, och på förbättrade förutsättningar för omvandling och utveckling. Erfarenheterna från första hälften av 90-talet visar vilka förödande konsekvenser en ekonomisk instabilitet med exploderande statsskuld och hög inflation har för möjligheterna att värna sysselsättning och välfärd.

Sysselsättningspolitiken bygger på fem grundstenar.

- Arbetslösheten skall minskas huvudsakligen genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger ökade möjligheter till arbete. Arbets- och kompetenslinjen gäller.
- Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn.
- I den offentliga sektorn skall verksamheter prioriteras framför transfereringar. vården och omsorgen utgör kärnan i välfärden.
- Det krävs en bättre fungerande lönebildning för att arbetslösheten skall kunna halveras.
- Statsfinanserna skall vara sunda och priserna stabila.

En politik för sysselsättning

Den svenska ekonomins styrka kommer inifrån. Den strama budgetpolitiken som syftar till att sanera de offentliga finanserna har burit frukt. Räntorna har fallit kraftigt. Förtroendet för svensk ekonomi och svensk ekonomisk politik har stärkts både bland hushåll och företag.

Vi befinner oss i den första konjunkturuppgången på 30 år som inte har föregåtts av en expansiv ekonomisk politik eller en devalvering. Konjunkturförstärkningen sker med bibehållen låg inflationstakt och förtroende för prisstabiliteten.

Genom den snabba förbättringen av de offentliga finanserna har handlingsfrihet återskapats. Regeringen konkretiserar nu den satsning på arbete och utbildning som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1996/97:150). Trots dessa nya åtgärder sjunker utgiftskvoten kraftigt för år 1998.

- Skolan, vården och omsorgen stärks. År 1998 tillförs den kommunala sektorn 8 miljarder kronor för att främja sysselsättningen och säkra kvaliteten på välfärden. I denna proposition föreslås dessutom att den kommunala sektorn 1999 och år 2000 tillförs ytterligare 4 miljarder kronor vardera året i en nivåhöjande satsning. Därmed kommer skolan, vården och omsorgen att ha tillförts sammanlagt 16 miljarder kronor i nivåhöjning år 2000 i jämförelse med 1996.
- Utbildningen byggs ut för att långsiktigt stärka Sveriges konkurrenskraft. Dessutom föreslås i denna proposition en tidigareläggning av utbildningsatsningen med 1 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning och 10 000 högskoleplatser till vårterminen 1998.
- Politiken inriktas på hållbar tillväxt. Ett lokalt och ett nationellt investeringsprogram genomförs.
- Företagsklimatet förbättras ytterligare. Riksdagen har tidigare beslutat om att ändra ansvaret för sjuklöneperioden så att arbetsgivarna ansvarar från dag 2 till dag 28. Detta har mötts av kritik från båda parter på arbetsmarknaden, trots att förslaget från början kom från arbetsgivarna. Därför föreslår regeringen nu att arbetsgivarna enbart skall vara ansvariga för dag 2–14. Den för löntagarna viktiga frågan om den kompletterande ersättningen till sjuklönen löses på ett konstruktivt sätt genom den nu föreslagna ändringen.
- Arbetsmarknadspolitiken stärks för att minska risken för utslagning och utanförskap. I denna proposition föreslås en kraftig ungdomssatsning. Regeringen föreslår dessutom i samarbete med näringslivet en ny IT-utbildning.

En politik för rättvisa

Det har inte funnits något alternativ till saneringen av de offentliga finanserna. Den var nödvändig för att åter skapa förtroendet för svensk ekonomi och svensk ekonomisk politik. Saneringspolitiken har utformats så att bördorna skall bäras rättvist. De som har det bäst ställt skall bära den tyngsta bördan.

Vid en närmare granskning av den fördelningspolitiska profilen framträder barnfamiljerna som en grupp som har drabbats hårdare än andra. Regeringen föreslår därför en höjning av barnbidragen och studiebidragen i studiehjälpen från 640 kronor till 750 kronor per barn och månad. Dessutom återinförs flerbarnstillägget även för barn födda efter 1995, då detta har en god fördelningspolitisk träffsäkerhet. För de pensionärer som har minst marginaler föreslås en höjning av bostadstillägg för pensionärer, BTP. Samtliga dessa åtgärder ryms inom utgiftstaket och det budgetpolitiska målet om balans 1998. Välfärden betalas med egna pengar, inte med lånade pengar.

I denna proposition görs den slutliga fördelningspolitiska avstämningen av saneringsprogrammet. Med de åtgärder som nu föreslås är slutsatsen att saneringen av de offentliga finanserna har genomförts i huvudsak rättvist. Den femtedel av hushållen som har högst ekonomisk standard bidrar med 43 procent av saneringen, medan den femtedel som har lägst ekonomisk standard bidrar med 11 procent.

En politik för stabilitet

Socialdemokraterna och centerpartiet har sedan våren 1995 samarbetat om den ekonomiska politiken. Detta samarbete har haft en avgörande betydelse för den politiska stabiliteten och bidragit till sänkta räntor och stärkt krona. Budgetpropositionen har föregåtts av överläggningar med centerpartiet som står bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken och utgiftstaket, fördelningen av utgifter på utgiftsområden, åtgärderna för budgetsanering, tilläggsbudgeten för 1997, de nu föreslagna skatteförändringarna för 1998 och konvergensprogrammet. Genom detta samarbete bekräftas att det finns politisk stabilitet för en ekonomisk politik som beträffande de offentliga finanserna är inriktad på balans 1998 och överskott 1999 och framåt, och en halvering av den öppna arbetslösheten till år 2000.

1.2 Den ekonomiska utvecklingen

Den internationella konjunkturen har förstärkts under 1997. Sverige är inne i en uppgångsfas. Efter en svag uppgång det första halvåret 1997 förväntas andra halvåret bli bättre. Arbetslösheten har börjat minska och den privata sysselsättningen stiger. Konjunkturen förstärks ytterligare under 1998.

1.2.1 Den internationella utvecklingen

Den europeiska konjunkturen är inne i en uppgångsfas, även om det i Tyskland, Frankrike och Italien finns en kvardröjande osäkerhet. Ländernas förbättrade offentliga finanser har på ett avgörande sätt bidragit till lägre räntor. Företagens och hushållens förtroende för den ekonomiska utvecklingen ökar stadigt. Då budgetsaneringen väntas fortsätta och inflationen förbli låg finns det goda förutsättningar för fortsatt låga räntor inom EU, vilket skapar gynnsamma förhållanden för den ekonomiska tillväxten framöver. Det stora problemet i Europa är arbetslösheten. I EU är för närvarande 18 miljoner människor utan arbete, eller 11 procent av arbetskraften. Av dessa har hälften varit arbetslösa längre än ett år.

Förenade staterna upplever för närvarande en av de längsta tillväxtperioderna under efterkrigstiden. Hittills har inflationen inte satt fart, utan snarare fallit. Den starka ekonomiska tillväxten har bidragit till att statsfinanserna förbättrats. Arbetslösheten var i maj 4,8 procent, den lägsta sedan 1973. Huvudorsaken till den låga arbetslöshetsnivån är den väl avvägda finans- och penningpolitiken.

TABELL: 1.1 NYCKELTAL 1996–1998 FÖR EU OCH FÖRENTA STATERNA

ÅRLIG PROCENTUELL FÖRÄNDRING

	1996	1997	1998
BNP			
EU	1,7	2,3	2,6
Förenade staterna	2,4	3,6	2,0
Konsumentpriser			
EU	2,5	2,1	2,1
Förenade staterna	2,9	2,6	2,9
Arbetslöshet (nivå)			
EU	11,4	11,2	10,9
Förenade staterna	5,4	5,0	5,1

Källor: OECD, Konjunkturinstitutet och Finansdepartementet.

För länderna kring Östersjön har utsikterna förbättrats under året. Både Finland och Danmark väntas ha en tillväxt på över 3 procent trots en stram budgetpolitik. Tillväxten i Tyskland stärks under 1997. BNP-tillväxten i Polen och Baltikum bedöms uppgå till nästan 5 procent under detta. Den negativa utvecklingen i Ryssland under de senaste åren väntas vända i år.

I Japan förväntas återhämtningen fortskrida om än långsamt. Den finansiella krisen i Asien medför dock problem för hela regionen.

1.2.2 Den svenska utvecklingen

I början av 1990-talet minskade Sveriges samlade produktion under tre år i rad. Sverige upplevde den första

depressionen sedan 1930-talet. Resultatet var förödande för den svenska ekonomin. Under de första åren på 1990-talet nästan fördubblades statskulden, arbetslösheten tredubblades och budgetunderskottet mer än fyrdubblades.

Den ekonomiska politik som förts för att vända denna utveckling har i de flesta avseenden varit mycket framgångsrik. Under 1995 och 1996 föll räntenivån och inflationsförväntningarna i takt med att förtroendet ökade för den förda ekonomiska politiken. Tillväxten blev 3,6 procent 1995. En svag europeisk utveckling smittade dock av sig på Sverige i slutet av 1995. Avmattningen av exporten och lageranpassning fick till följd att optimismen föll och arbetslösheten steg. Sverige drabbades av en konjunkturavmattning och tillväxten dämpades till 1,1 procent under 1996.

I slutet av 1996 observerades de första tecknen på att konjunkturen höll på att vända uppåt. Under våren 1997 blev signalerna allt tydligare och senare statistik bekräftar denna bild. Återigen är det exporten som leder uppgången, men också en allt starkare privat konsumtion. Trots en mycket stark utveckling efter kronfallet 1992 tyder den ökade orderingen på att exporten kommer att fortsätta att expandera i snabb takt framöver. En positiv utveckling är att de svenska företagen inte tycks öka priserna i den omfattning som hade kunnat befaras, istället satsar företagen på att öka marknadsandelarna. Av värdet på den samlade ökningen av industriproduktionen 1996–1998 beräknas 88 procent bestå av volymökning och resterande 12 procent av prisökningar. Som kontrast kan ställas att under den förra stora högkonjunkturen 1986–1989 stod volymökningen endast för 27 procent, medan resterande 73 procent bestod av prisökningar.

Styrkan i den svenska konjunkturuppgången kommer inifrån. Den högkonjunktur vi står inför är den första på 30 år som inte har föregåtts av en devalvering eller en expansiv ekonomisk politik. Tvärtom har perioden kännetecknats av en mycket stram budgetpolitik.

Hushållens framtidsförväntningar blir allt ljusare och tillgångspriserna stiger. Effekten av de lägre räntorna visar sig bl.a. i en ökad omsättning i detaljhandeln och en ökad bilförsäljning. Investeringarna är emellertid inne i en svacka och bostadsbyggandet har varit mycket lågt under det första halvåret. Dessutom faller den offentliga konsumtionen.

Det normala mönstret är att utvecklingen på arbetsmarknaden släpar efter utvecklingen i ekonomin i övrigt. Detta förhållande gäller också i denna konjunkturfas. Den kraftiga försämringen av arbetsmarknadsläget som startade i mitten av 1996 har dock upphört och samsällsättningen har åter börjat öka.

Inflationen ligger i nedre delen av Riksbankens toleransintervall. Det underliggande inflationstrycket är fortfarande lågt. Efter ett halvår av fallande konsumentpriser har priserna ökat måttligt de senaste månaderna då de tillfälliga effekterna av kronförstärkningen ebbat ut, samtidigt som vissa indirekta skatter höjts.

1.2.3 Prognos för 1997 och 1998

Tillväxten beräknas bli 2,3 procent 1997 och 3,1 procent 1998. Innevarande år beräknas utrikeshandelns bidrag till tillväxten bli fortsatt högt, men 1998 blir bidraget mindre i takt med att importen tar fart. Som ett resultat av den ökande framtidsstron beräknas den privata konsumtionen stiga mer än inkomsterna. För investeringarna förutses en återhämtning nästa år. Nedgången i den offentliga konsumtionen väntas upphöra nästa år, då resurstillskottet till kommunerna får avsedd verkan. Eftersom det fortfarande finns lediga resurser i ekonomin blir tillväxten förhållandevis hög utan att det uppstår ett tryck uppåt på priser och löner.

TABELL 1.2 FÖRSÖRJNINGSBALANS, 1996–2000

	MDKR		PROCENTUELL VOLYM-FÖRÄNDRING		
	1996	1997	1998	1999	2000
Privat konsumtion	885,3	2,3	2,5	2,0	1,9
Offentlig konsumtion	434,2	-1,1	0,5	0,4	0,8
Stat	132,2	0,5	0,5	0,5	0,5
Kommuner	302,1	-1,7	0,6	0,4	1,0
Bruttoinvesteringar	249,6	0,4	5,8	8,0	6,7
Näringsliv ex. bostäder	183,6	5,0	5,4	8,1	5,8
Bostäder	30,3	-	12,8	15,0	15,0
Myndigheter	35,6	-3,5	3,2	2,7	5,3
Lagerbidrag	-3,2	0,2	0,1	0,0	0,0
Export	670,4	9,6	7,2	5,2	5,1
Import	558,2	8,5	7,0	5,1	5,0
BNP	1678,1	2,3	3,1	2,9	2,8

Den relativt gynnsamma utvecklingen av ekonomin under hösten 1997 och under 1998 gör att sysselsättningen stiger samtidigt som arbetslösheten faller. Eftersom första halvåret 1997 blev svagt kommer den genomsnittliga öppna arbetslösheten för 1997 ändå att bli hög, 8,4 procent. År 1998 väntas arbetslösheten gå ned med en procentenhet.

På några få år har underskotten i bytesbalansen vänts till växande överskott. Överskottet i bytesbalansen stiger ytterligare framöver och beräknas uppgå till 70 miljarder kronor 1998, vilket motsvarar ca 4 procent av BNP. Därigenom kan också den totala nettoskulden till utlandet amorteras ned vilket stärker Sverige.

1.2.4 Kalkyl för 1999 och 2000.

Kalkylen för 1999 och år 2000 bygger på två avgörande antaganden. Dels antas lönebildningen fungera bättre så att de sammanlagda löneökningarna inklusive löneglidning och kostnaden för eventuella arbetstidsförkortning-

ar, begränsas till 3,5 procent trots att arbetsmarknadsläget förbättras. Dels antas de olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och utbildnings-satsningen få genomslag.

Under dessa förutsättningar beräknas den öppna arbetslösheten till 4,5 procent år 2000. Målet att halvera den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000 ligger fast. För att säkerställa att målet nås kommer regeringen att fortsätta att inför riksdagen halvårsvis avstämma utvecklingen på arbetsmarknaden. Beredskap finns för att vid behov vidta ytterligare åtgärder så att målet nås.

Tillväxten kalkyleras ligga något högre än den långsiktiga trenden på cirka 2 procent. Den offentliga sektorns finanser förbättras i takt med att skattebaserna växer samtidigt som utgiftspolitiken förblir stram. De nu föreslagna resurstillskotten på 4 miljarder kronor 1999 och ytterligare 4 miljarder kronor år 2000 till den kommunala sektorn bidrar till att sysselsättningen i den här sektorn ökar något under perioden. Den ökade tillväxten i ekonomin bärs till stor del av den privata konsumtionen.

TABELL 1.3 NYCKELTAL, 1997–2000

	ÅRLIG PROCENTUELL FÖRÄNDRING			
	1997	1998	1999	2000
Antal sysselsatta	-1,2	1,0	1,6	1,6
Real disponibel inkomst	0,0	1,8	2,6	3,6
Hushållens nettosparkvot	3,2	2,6	3,1	4,8
KPI, årsgenomsnitt	1,1	1,7	2,0	2,0
Kostnadstimlön	4,8	3,5	3,5	3,5
Ränta 5-års statsobligation	5,82	6,13	6,25	6,25
Tysk ränta 5-års statsobligation	4,60	5,13	5,25	5,25
TCW-index	121,2	120,5	119,0	118,0
Produktivitet i näringslivet	4,4	2,5	1,6	1,6
Bytesbalans, procent av BNP	3,1	3,8	3,9	4,0

TABELL 1.4 SYSSELSÄTTNING, ARBETSLÖSHET OCH LÖNEUTVECKLING

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Relativt arbetskraftstal ¹	84,2	83,3	81,1	79,1	77,6	78,2	77,9	77,1	76,9	76,7	76,5
Antal sysselsatta ²	4 454	4 378	4 185	3 964	3 927	3 986	3 963	3 915	3 954	4 018	4 083
Privat sektor ²	3 075	2 986	2 821	2 630	2 633	2 698	2 697	2 697	2 730	2 790	2 841
Offentlig sektor ²	1 404	1 404	1 381	1 327	1 291	1 287	1 263	1 217	1 223	1 227	1 241
Öppen arbetslöshet ³	1,7	3,0	5,3	8,2	8,0	7,7	8,1	8,4	7,4	6,0	4,5
Konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder ³	1,2	2,0	3,6	4,3	5,3	4,4	4,5	4,3	4,7	4,5	4,4
Kostnadstimlön ⁴	9,8	5,7	3,7	2,8	2,4	3,3	6,1	4,8	3,5	3,5	3,5

1. Arbetskraften i procent av befolkningen i åldern 16–64 år

2. Tusental personer

3. I procent av arbetskraften

4. Årlig procentuell förändring

Anm.: För åren 1990–1992 är sysselsättningen inom privat och offentlig sektor inte konsistenta med totalen. Delbranscherna är här omräknade av SCB för definitions- och metodändringar genomförda 1992/1993 och kvotade från SNI69 till SNI92. Totalen är den ursprungliga serien men korrigerad för bl.a. felaktig klassificering av ALU-arbetare och ungdomspraktikanter. Även för åren efter 1993 finns en diskrepans.

1.2.5 Sysselsättning och arbetslöshet

I början av 1990-talet gick Sverige från att vara ett land som kännetecknades av full sysselsättning till ett land märkt av massarbetslöshet. Mellan 1991 och 1994 försvann över 450 000 arbetstillfällen. Av dessa var drygt 350 000 i den privata sektorn och drygt 100 000 i den offentliga. I slutet av 1994 vände situationen på arbetsmarknaden. Åren 1995 och 1996 tillkom det 64 000 nya arbetstillfällen i den privata sektorn samtidigt som det försvann ytterligare 28 000 jobb i den offentliga.

Arbetsmarknadsläget i början av 1997 var oroväckande. Detta gällde framför allt på den offentliga sidan. Nu ser situationen ut att ljusna. Arbetslösheten har de senaste månaderna vänt nedåt och sysselsättningen har börjat stiga. Orsaken till vändningen är både den ekonomiska återhämtningen och den satsning på skola, vård och omsorg som föreslogs i vårpropositionen och som i denna budget preciseras.

Sammantaget beräknas dock 46 000 arbetstillfällen försvinna i den offentliga sektorn 1997, varav den största delen av minskningen skedde under det första halvåret. I den privata sektorn är sysselsättningen så gott som oförändrad jämfört med föregående år. Under 1998 kommer bl.a. resurstillskottet till kommuner och landskap att medföra en bättre utveckling. År 1998 beräknas det tillkomma 33 000 privata och 6 000 offentliga jobb. Inom den privata sektorn är det främst tjänstesektorn som expanderar.

1.3 Sunda statsfinanser och stabila priser

Sunda statsfinanser och stabila priser är en förutsättning för en långsiktigt hög tillväxt. Detta synsätt är styrande för den ekonomiska politikens utformning. Med en stabil ekonomisk grund kan regeringens viktigaste uppgift sättas i fokus: att halvera den öppna arbetslösheten från 8 procent 1994 till 4 procent år 2000.

1.3.1 Finanspolitiken

Finanspolitiken inriktas på att sanera de offentliga finanserna. Orsaken till detta är den kris som Sverige drabbades av i början av 1990-talet. Raset i den inhemska efterfrågan och tredubblingen av arbetslösheten tillsammans med finanskrisen hösten 1992 och svag budgetdisciplin under början av 1990-talet raserade de offentliga finanserna.

I budgetpropositionen i januari 1995 beräknades det statliga lånebehovet för budgetåret till över 229 miljarder kronor. Mer än var tredje krona i statsbudgeten utgjorde en lånad krona. Situationen var ohållbar. Den svenska välfärden hotades i grunden. Räntorna på statsskulden trängde ut andra utgifter. Förtroendet för Sverige var lågt. Regeringen föreslog därför ett omfattande saneringsprogram för att snabbt få stopp på ökningen av statsskulden. Saneringsprogrammet uppgår till 126 miljarder kronor och är med budgeten för 1998 fullt ut genomfört. Storleken och profilen på saneringsprogrammet har kontinuerligt anpassats för att uppnå de budgetpolitiska målen:

Statsskulden mätt som andel av BNP skulle stabiliseras senast 1996

Detta mål är uppfyllt. Statsskulden som andel av BNP nådde redan 1995 sin topp på 84,3 procent. Därefter har den stadigt minskat. Vid utgången av 1998 beräknas statsskulden ha sjunkit till 79,4 procent av BNP för att sedan fortsätta minska i snabb takt. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld nådde sin topp redan 1994 och har sedan dess fallit kontinuerligt.

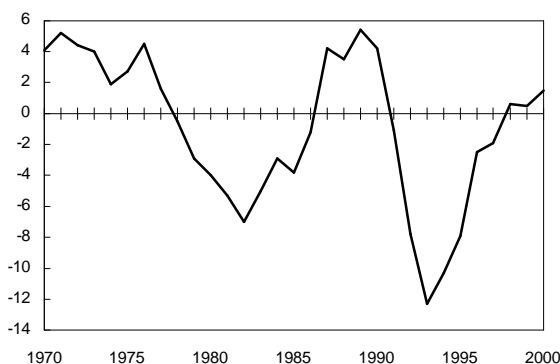
Underskottet får ej överstiga 3 procent av BNP 1997.

Även detta mål uppfylls. Underskottet beräknas bli 1,9 procent av BNP 1997. Det är en förbättring med 0,2 procentenheter sedan vårpropositionen. Det är därmed att förvänta att Sverige tas bort från den grupp EU-länder som har alltför stora underskott i de offentliga finanserna.

DIAGRAM 1.1

Finansiellt sparande i offentlig sektor 1970-2000

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

År 1998 skall de offentliga finanserna vara i balans

Även detta mål kommer att uppfyllas. Under 1998 betalar Sverige den egna välfärden med egna pengar, något som för ett par år sedan av många ansågs som fullständigt osannolikt. År 1993 var underskottet i de offentliga finanserna 12,3 procent av BNP. Detta innebär att Sverige på fem år går från att ha OECD-områdets näst största underskott till balans. Sverige är därmed ett av de få OECD-länder som inte har ett underskott i de offentliga finanserna. Detta gäller även för det strukturella underskottet där OECD:s bedömning är att Sverige har ett strukturellt överskott redan 1998.

Efter 1998 skall de offentliga finanserna uppvisa ett överskott

Våren 1996 föreslog regeringen ett fjärde budgetpolitiskt mål – ett överskott i de offentliga finanserna efter 1998. Det finns en rad orsaker till att Sverige bör ha ett ambitiöst mål för de offentliga finanserna:

- Med ett överskott i de offentliga finanserna finns det en marginal att aktivt motverka konjunkturavmattningar utan att underskottet hotar att bli för stort och utlösa en ränteuppgång.
- Sverige måste rusta för framtiden. Andelen äldre kommer en bit in på nästa sekel att öka. Den offentliga sektorn måste då vara stark nog för att kunna möta denna utveckling. Situationen är inte unik för Sverige, men eftersom Sverige har höga ambitioner för den offentliga välfärden måste Sverige ha minst lika höga ambitioner för den offentliga sektorns styrka.
- En hög nivå på sparandet möjliggör en hög investeringsnivå utan att Sverige får ett underskott i betalningarna med andra länder. Därmed kan Sveriges internationella skuldsättning minskas samtidigt som produktionskapaciteten kan höjas. Ett högt offentligt sparande bidrar dessutom till ett högt nationellt sparande, vilket har en positiv inverkan på de långsiktiga tillväxtpotentialerna.

Ett genomsnittligt överskott på 2 procent av BNP

I samband med vårpropositionen 1997 föreslog regeringen efter överläggningar med centerpartiet en konkretisering av överskottsmålet: Det långsiktiga målet bör vara ett överskott i de offentliga finanserna på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Riksdagen har ställt sig bakom detta.

Med ett genomsnittligt överskott på 2 procent av BNP kan den offentliga sektorns nettoskuld försvinna till år 2010. Därmed minskas beroendet av de finansiella marknaderna. Ett land med en liten offentlig skuldsättning har en betydligt större frihet än ett hårt skuldsatt land. En avbetalning av statsskulden minskar också statens räntekostnader. För 1997 beräknas räntekostnaderna till 95,3 miljarder kronor. Det är den största utgiftsposten i statsbudgeten, 14 procent av utgifterna.

Med ett långsiktigt mål om 2 procents överskott kan Sverige i en normal konjunktursvacka upprätthålla en god säkerhetsmarginal till EU:s s.k. referensvärde för offentliga finanser, dvs. ett underskott på högst 3 procent av BNP. Även om Sverige inte kommer att delta i den monetära unionen från starten 1999 har referensvärdet en stor betydelse. Tre-procentsgränsen har blivit en ”mättstock” för nästan samtliga länder i hela världen. Dessutom uppfyller Sverige ett viktigt åtagande i stabilitets- och tillväxtpakten som samtliga EU-länder har gjort – att ha ett medelfristigt budgetmål nära balans eller överskott.

Fempunktsprogrammet i vårpropositionen

Det statliga utgiftstaket på 720 miljarder kronor för 1998 ligger fast. Det budgetpolitiska målet om balans uppnås.

I samband med vårpropositionen konstaterade regeringen att det fanns ett utrymme att genomföra en offensiv mot arbetslöshet inom ramen för målet om offentliga finanser i balans 1998. Beräkningarna visade att balans 1998 skulle uppnås vid en satsning på 14 miljarder kronor. Utrymmet uppkom genom att de offentliga finanserna förbättrades snabbare än tidigare beräknat, i huvudsak på grund av att utgifterna ökade mindre än väntat. I denna budget konkretiseras den offensiv som föreslogs i vårpropositionen. Satsningen riktas mot fem områden:

- En nivåhöjning av statsbidragen till kommuner och landsting på 8 miljarder kronor för att höja kvaliteten på skola, vård och omsorg.
- En utökning av utbildningssatsningen för att höja kunskapsnivån i Sverige och på så sätt möjliggöra en varaktigt hög tillväxt och låg arbetslöshet.
- En satsning på att bygga om Sverige i en ekologiskt hållbar riktning.
- Ytterligare förbättrade villkor för små och medelstora företag.
- En kvalitetshöjning av arbetsmarknadspolitiken i syfte att minska risken för bristsituationer.

TABELL 1.5 VÅRPROPOSITIONENS FEMPUNKTSPROGRAM FÖR ARBETE OCH UTBILDNING

MILJARDER KRONOR

	1997	1998	1999	2000
Skola, vård, omsorg	4,0	8,0	8,0	8,0
Hållbar utveckling		1,5	5,1	5,9
Utbildning	0,5	2,5	4,3	6,0
Småföretag		1,6	1,8	1,7
Arbetsmarknadspolitik	0,9	2,8	1,9	1,6

Nya åtgärder för sysselsättning och rättvisa

De budgetpolitiska målen innebär att balans skall uppnås 1998 och att ett överskott skall etableras därefter.

De offentliga finanserna utvecklas enligt den bedömning som nu görs starkare än vad som antogs i vårpropositionen. Detta gäller såväl 1997 som 1998 och beror på en starkare tillväxt och lägre offentliga utgifter. Det har därmed skapats ett utrymme för ytterligare offensiva åtgärder. Regeringen föreslår därför följande åtgärder för sysselsättning och rättvisa.

- Regeringen föreslår ytterligare resurser till skolan, vården och omsorgen. För 1999 höjs bidragen till

kommuner och landsting med 4 miljarder kronor och från år 2000 med ytterligare 4 miljarder kronor i nivå. Sammantaget innebär regeringens satsningar en nivåhöjning på 16 miljarder kronor år 2000 jämfört med 1996.

- Regeringen prioriterar en förbättring för barnfamiljerna bl.a. mot bakgrund av att de fördelningspolitiska utvärderingarna visar att barnfamiljerna har drabbats hårdare än andra grupper. Barnbidraget och studiebidraget i studiehjälpen höjs därför från 640 till 750 kronor per barn och månad från den 1 januari 1998. Flerbarnstillägget för barn födda efter 1995 återinförs från samma datum.
- Regeringen prioriterar förbättringar för de sämst ställda pensionärerna genom förstärkt bostadstillägg för pensionärer, BTP. Regeringen föreslår dessutom en tidigareläggning av utbetalningen av pensionerna till den 18:e–19:e varje månad.
- Regeringen prioriterar en åtgärd som särskilt lyfts fram av arbetsmarknadens parter och småföretagarnas organisationer. Den period då företagen betalar sjuklön förkortas från fyra till två veckor. Därmed förbättras företagsklimatet ytterligare. Dessutom förändras förmögenhetsskatten.
- Regeringen prioriterar dessutom en förlängning av ROT-avdraget och en förändring av reseavdraget.

De budgetpolitiska målen fortsätter att vara styrande för budgetpolitiken. Efter de ovan nämnda åtgärderna kommer det offentliga sparandet, med samma beräkningsmetoder som användes i vårpropositionen, att uppgå till 0,0 procent av BNP. Målet om balans uppnås således 1998.

Jämfört med vårpropositionen ändras dock beräkningarna av två tekniska skäl. För det första föreslås AP-fondens innehav av fastigheter att under 1998 överförs till bolagsform. Detta påverkar inte den offentliga förmögenheten. Men eftersom aktier inräknas i det finansiella sparandet medan direktägda fastigheter inte gör det, leder detta till en uppjustering av det redovisade finansiella sparandet år 1998 med 0,9 procent av BNP.

För det andra har EU:s statistikorgan Eurostat rekommenderat att utdelning från Securum ej skall inräknas i det redovisade finansiella sparandet. Detta innebär en nedjustering för det redovisade finansiella sparandet såväl 1997 som 1998. För 1998 uppgår nedjusteringen till 0,3 procent av BNP.

Eftersom underskottet före dessa två justeringar var 0,0 procent av BNP uppvisar de offentliga finanserna ett överskott på 0,6 procent av BNP 1998. Det skall noteras att detta är en följd av en bokföringsteknisk åtgärd. Med samma redovisning som i vårpropositionen uppnås balans.

Saneringen av de offentliga finanserna har till största delen skett genom en minskning av de offentliga utgifterna. Utgifterna som andel av BNP faller med 3,3 procentenheter mellan 1997 och 1998. Det är mer än dub-

belt så mycket som i något annat OECD-land under samma år. Mellan 1993 och 1998 faller utgiftskvoten med hela 11,7 procentenheter. År 1999 är de offentliga utgifterna som andel av BNP lägre än de var 1990.

TABELL 1.6 NYA ÅTGÄRDER FÖR SYSSELSÄTTNING OCH RÄTTVISA

MILJARDER KRONOR

	1998	1999	2000
Skola, vård och omsorg	0,0	4,0	8,0
Barnbidrag	2,9	3,0	3,0
Bostadstillägg för pensionärer	0,3	0,3	0,3
Ändrad utbetalningsdag	0,2	0,2	0,2
Högskola	0,6	0,0	0,0
Företag	2,6	3,2	3,4
Förlängt ROT-avdrag	0,0	1,0	0,5
Reseavdrag	0,0	0,1	0,1
Summa	6,5	11,7	15,5
Finansiering	-2,7	-2,6	-2,7
Nettoeffekt	3,9	9,1	12,7

Finanspolitiken efter 1998

Den nya budgetprocessen innebär att regeringen i samband med vårpropositionen presenterar förslag till utgiftstak för tre år framåt. I vårpropositionen från april 1997 föreslog regeringen ett utgiftstak för år 2000. De statliga taken för 1998, 1999 och år 2000 ligger fast. Regeringen föreslog en gradvis anpassning till det långsiktiga målet för de offentliga finanserna om ett genomsnittligt överskott på 2,0 procent av BNP. För 1999 skall målet vara ett överskott på 0,5 procent av BNP, för år

2000 1,5 procent av BNP och för år 2001 2,0 procent av BNP. Riksdagen har ställt sig bakom dessa mål och utgiftstaket för år 2000.

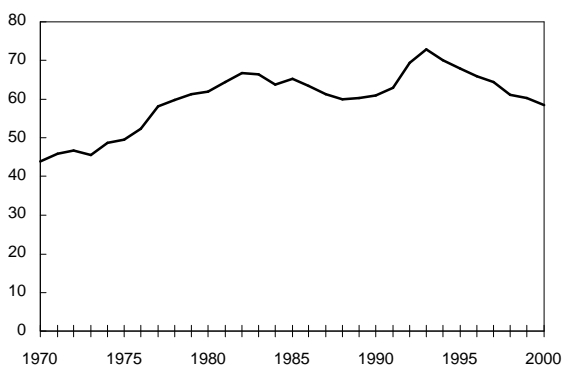
Målen för dessa år gäller vid den tillväxt som kalkylerades i vårpropositionen. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna kan motsvarande avvikelser i måluppfyllanden tolereras. Om tillväxten blir väsentligt högre bör ambitionen för det offentliga sparandet justeras uppåt, och om tillväxten blir väsentligt lägre bör ambitionen för det offentliga sparandet justeras nedåt.

Lönebildningen spelar här en avgörande roll. Om löneökningstakten i den svenska ekonomin överstiger 3,5 procent kommer tillväxten i den svenska ekonomin med all sannolikhet att bli lägre än den prognostiserade. Detta är i så fall ett strukturellt problem, inte ett konjunktorellt.

DIAGRAM 1.2

Konsoliderade offentliga sektorns utgifter 1970-2000

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

De målsatta överskotten om 0,5 procent av BNP 1999, 1,5 procent av BNP år 2000 och 2,0 procent av BNP år 2001 skall användas för att amortera av den offentliga nettoskulden.

TABELL 1.7 OFFENTLIGA FINANSER

PROCENT AV BNP

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Inkomstkvot	65,2	61,9	61,6	60,5	59,7	59,9	63,5	62,5	61,7	60,8	59,9
Skattekvot	55,8	52,8	51,1	50,2	49,8	50,0	54,3	53,8	53,2	52,7	51,8
Utgiftskvot	61,0	63,0	69,4	72,8	70,0	67,8	66,0	64,4	61,1	60,3	58,4
Statsskuldsräntor	4,5	4,4	4,7	5,5	6,3	6,5	6,6	6,4	5,7	5,3	4,8
Finansiellt sparande	4,2	-1,1	-7,8	-12,3	-10,3	-7,9	-2,5	-1,9	0,6	0,5	1,5
Statens lånebehov, mdkr	25	75	150	242	185	138	21	18	15	-1	-5
Nettoskuld	-8,2	-5,3	4,8	11,0	21,9	24,0	23,9	26,5	24,9	23,0	21,5
Statsskuld	45,5	47,9	61,1	78,3	84,1	84,3	84,1	83,5	79,4	75,3	71,8
Konsoliderad bruttoskuld	43,8	53,0	67,1	76,0	79,3	78,2	77,8	77,1	73,9	70,2	67,0

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen, Statistiska centralbyrån, Riksbanken och Finansdepartementet

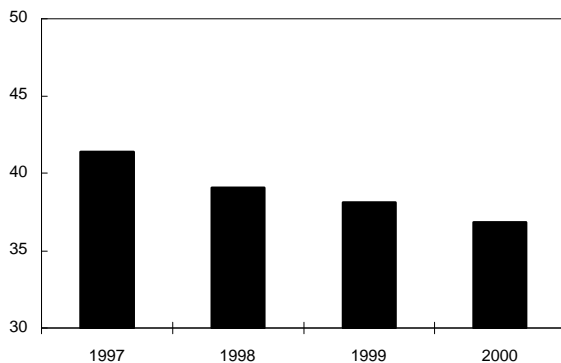
I vårpropositionen beräknades att utöver dessa amorteringar skulle det finnas ett utrymme för överföringar till hushållen på 15 miljarder kronor 1999 och 25 miljarder kronor år 2000. Efter de nu föreslagna åtgärderna för sysselsättning och rättvisa återstår för 1999 endast 2,6 miljarder kronor. För år 2000 kvarstår dock ett belopp på cirka 20 miljarder kronor.

Det statliga utgiftstaket 1997 är 41,4 procent av BNP. Åren därefter minskar utgiftstaket i relation till BNP avsevärt och är år 2000 nere i 36,7 procent.

DIAGRAM 1.3

Det statliga utgiftstaket

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

1.3.2 Penning- och valutapolitiken

Utgångspunkten för penning- och valutapolitiken är att prisstabilitet är en förutsättning för en framgångsrik ekonomisk politik. Erfarenheterna visar att hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för en stabilt hög sysselsättning. En hög inflation minskar möjligheterna till en god fördelningspolitik och en rättvis fördelning av tillgångar och inkomster. Erfarenheterna från 1980-talets slut och 1990-talets början visar tydligt de negativa konsekvenserna för tillväxt, arbetslöshet och inkomstfördelning av en hög inflation.

Den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt och riksbanksfullmäktige har definierat prisstabilitetsmålet som att ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt respektive nedåt. Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och ställer sig bakom Riksbankens inflationsmål.

Riksbankens ställning stärks

För att modernisera lagstiftningen och stärka trovärdigheten för prisstabiliteten har en fempartiöverenskommelse träffats om penning- och valutapolitiken. I huvud-

sak är de åtgärder som föreslås sådana som Sverige är fördragsmässigt skyldigt att genomföra som en följd av det svenska EU-medlemskapet. Överenskommelsen gäller tre områden:

Riksbanken ges ett överordnat mål för sin verksamhet som läggs fast i lag. Målet för penningpolitiken skall vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Härutöver gäller att mål för den ekonomiska politiken som formuleras av riksdagen måste anses vara vägledande för myndigheter underställda riksdagen, däribland Riksbanken. Detta behöver emellertid inte regleras i lag. Riksbanken ska därför, utan att målet om fast penningvärde åsidosätts, stödja den allmänna ekonomiska politiken, bland annat i syfte att främja en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning.

I regeringsformen tas in ett förbud för varje myndighet att ge instruktioner till Riksbanken i frågor som rör penningpolitik. Detta förbud kompletteras med att det i riksbankslagen förs in ett förbud för högre tjänstemän inom Riksbanken att söka eller ta emot instruktioner. Den nuvarande bestämmelsen om samråd mellan regeringen och Riksbanken ändras till att Riksbanken ska informera finansministern inför alla viktiga penning- och valutapolitiska beslut.

Riksbankschefen får en stärkt ställning genom att det i regeringsformen anges att denne under den sexåriga mandatperioden får avsättas endast om hon, eller han, inte längre uppfyller de krav som ställs för att kunna utföra sina uppgifter eller om hon, eller han, gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

En ny ledningsstruktur införs i Riksbanken. Den påminner om ledningsstrukturen i många andra centralbanker. En direktion införs bestående av ett antal heltidsanställda ledamöter, av vilka en utses till riksbankschef och minst en till vice riksbankschef. Samtliga ledamöter i direktionen får sexåriga mandatperioder och samma avsättningsregler som riksbankschefen. Direktionen blir bankens operativa ledning som i första hand har att självständigt fatta alla penningpolitiska beslut. Riksbankschefen blir dess ordförande.

Det nya fullmäktige får en kontrollerande funktion men har inga penningpolitiska uppgifter. Fullmäktige utser ledamöterna i direktionen. Riksdagen utser ledamöterna i fullmäktige. Fullmäktige kan väljas inom eller utom riksdagens krets. Fullmäktige skall bidra till att ge Riksbanken en god förankring i samhället. Till ledamöter i fullmäktige skall väljas personer som har en bred erfarenhet av samhällsfrågor och samhällsekonomi. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får rätt att närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslags- och rösträtt.

Beslutanderätten över valutapolitiken

Regeringen skall bestämma växelkurssystem. Denna ändring innebär en ordning som överensstämmer med vad som gäller i flertalet övriga EU-länder. Riksbanken skall bestämma om centralkurs och bandbredd i ett system med fast växelkurs och om den praktiska tillämpningen av ett system med flytande växelkurs.

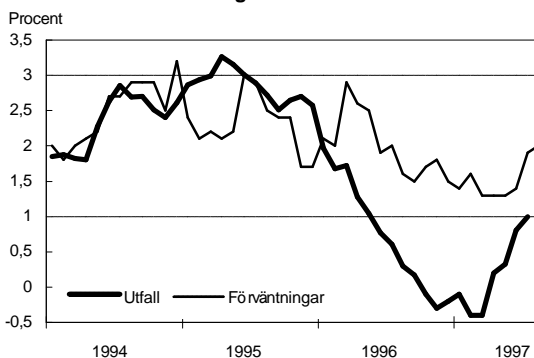
Eftersom en del av ändringarna rörande riksbankens ställning och valutapolitiken rör grundlagen kan ett slutgiltigt beslut inte tas förrän efter valet 1998.

Svensk ekonomi mindre inflationsbenägen

Det finns en rad tecken på att inflationsbenägenheten har minskat i den svenska ekonomin:

- Hushållens inflationsförväntningar har fallit. När den senaste avtalsrörelsen genomfördes var inflationsförväntningarna högre än vad de är i dag.
- Medvetenheten hos arbetsmarknadens parter har ökat om att Sverige inte kan ha lönekostnadsökningar som märkbart avviker från omvärldens. Detta har bland annat tagit sig uttryck i en uppgörelse om förhandlingsformer på industrins och handelns områden.
- Produktiviteten har ökat kraftigt. Innevarande år beräknas t.ex. produktiviteten i näringslivet öka med 4,4 procent. Under hela 1980-talet var den genomsnittliga årliga produktivetsökningen under 2 procent.
- Konkurrensen har ökat i Sverige. Inom t.ex. livsmedelsindustrin och vissa tjänstesektorer finns tydliga tecken på en ökad konkurrens. Detta minskar företagens möjligheter att öka sina prismarginaler eller övervältra kostnadsökningar på konsumenterna. Den inre marknaden och Sveriges inträde i EU har bidragit till denna utveckling liksom ökade inslag av lågprisimport från andra delar av världen.
- Företagen uppvisar ett nytt prisbeteende.

DIAGRAM 1.4
Hushållens inflationsförväntningar det närmaste året samt KPI-utfall 1994 - augusti 1997

Källa: Statistiska centralbyrån

Anm.: De streckade linjerna i diagrammet visar Riksbankens målintervall för inflationen.

Inflationsförväntningarna ligger i linje med riksbankens inflationsmål. Under senare tid har inflationsförväntningarna stigit något. Detta är en naturlig följd av att inflationen dessförinnan varit extremt låg p.g.a. tillfälliga faktorer i samband med räntefallet och förstärkningen av kronan.

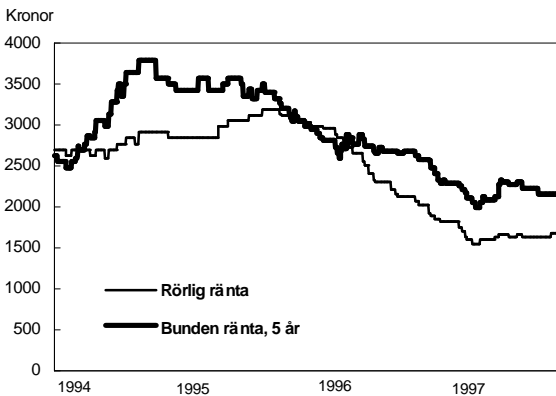
Kronan och räntan

Det ökade förtroendet för den svenska ekonomin och den svenska ekonomiska politiken har medfört att de flesta räntor så gott som halverats sedan april 1995. Räntemarginalen mot Tyskland som under sommaren 1994 var över 4,5 procentenheter för de långa räntorna har fallit till under 1,0 procentenhet i början av september 1997. Den låga inflationen och det ökade förtroendet för den förda politiken har medfört att Riksbanken har kunnat sänka den s.k. reporäntan. I början av 1996 var reporäntan nästan 9 procent. I september 1997 var den drygt 4 procent.

En lägre ränta är positiv för ekonomin på många sätt. Investeringar och sysselsättning stimuleras. Ränteutgifterna för statsskulden minskar. Räntefallet har också medfört en stor lindring för många hushåll. I diagram 1.5 visas hur månadskostnaden efter skatt för ett normalt villalån på 500 000 kronor har fallit sedan 1994. Jämfört med april 1995 har månadskostnaden efter skatt minskat med ca 1 400 kronor. En likartad utveckling har skett för bostadsrättslån. De som bor i hyresrätt gynnas också av de fallande räntorna i takt med att de sjunkande ränteutgifterna slår igenom på hyran.

DIAGRAM 1.5

Månadskostnad för ett villalån på 500 000 kr, 1992-97

Källa: Finansdepartementet

I början av 1997 försvagades den svenska kronan gentemot D-marken. Under senare tid har kronan förstärkts. Dollarn har dock stigit kraftigt. Orsaken till denna utveckling är bl.a. den starka ekonomiska utvecklingen i Förenta staterna.

Regeringen avser att i en proposition till riksdagen i oktober 1997 föreslå att Sverige inte skall delta i den gemensamma valutan inom EMU inför den 1 januari 1999. Regeringens uppfattning är att det inte är aktuellt att delta i det europeiska växelkurssamarbetet ERM. Erfarenheterna från den nuvarande politiken inriktad på prisstabilitet i kombination med en valutaregim med rörlig växelkurs är goda.

1.4 En strategi för ökad sysselsättning

Regeringens viktigaste uppgift är att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Målet är att den öppna arbetslösheten skall halveras från 8 procent 1994 till 4 procent år 2000. På lång sikt är målet full sysselsättning.

Regeringens strategi bygger på att kunniga människor, ett gott företagsklimat och en omställning till ekologisk hållbarhet stärker Sverige. I en stabil ekonomisk miljö skall kvaliteten på och tillgången till skola, vård och omsorg förbättras för att möjliggöra ett högt deltagande i arbetskraften för både kvinnor och män. Utbildning, utveckling och kompetens skall präglade hela Sverige. Såväl unga som äldre, kvinnor som män skall ges möjlighet att förbättra sin kunskap och kompetens. Arbetsmarknadspolitiken skall bli än mer flexibel, kvaliteten höjas och utnyttjandet av befintliga resurser förbättras. Det finns därmed gynnsamma förutsättningar att åstadkomma en god tillväxt utan att inkomstklyftorna ökar. Utifrån denna strategi formas politiken.

1.4.1 Ökat företagande

Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn. En expansion av det

privata näringslivet innebär en förstärkning av både de offentliga finanserna och hela Sveriges ekonomi. Sverige skall ha fler företagare, växande företag och ett mer kunskapsinriktat företagande. Sverige måste ha livskraftiga företag som förmår att hävda sig i både den inhemska och den internationella konkurrensen.

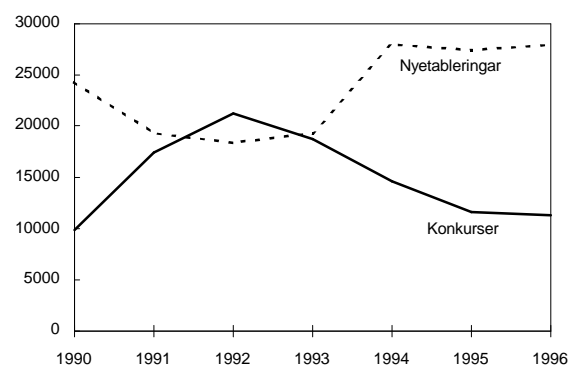
De allmänna förutsättningarna för företagande i Sverige är goda.

- Saneringen av de offentliga finanserna har medfört ett kraftigt räntefall vilket gör det förhållandevis mera lönsamt att investera i företag.
- Nedväxlingen av inflationstakten har medfört en större möjlighet att planera inför framtiden, vilket bidrar till en förbättring av lönsamhetsvillkoren.
- Sverige har en modern infrastruktur, en effektiv förvaltning och en kunnig och flexibel arbetskraft.
- Skatten för svenska företag är låg. Bolagsskatten i Sverige är på 28 procent. Det är en av de lägsta bland OECD-länderna.
- Utbildnings- och kompetensnivån hos den svenska arbetskraften är hög och ökar.
- Vinstnivån är hög i Sverige och ökar ytterligare. Inom industrin ligger vinstandelen på ca 35 procent.

Ett exempel på det gynnsamma klimatet för företagande är minskningen av antalet konkurser och ökningen av antalet nyetableringar. Produktionen inom näringslivet förutses också växa mycket kraftigt fram till 1998. Det innebär att det skapas sammanlagt 33 000 fler jobb inom näringslivet 1998 jämfört med 1997.

DIAGRAM 1.6

Utvecklingen av företagskonkurser och nyetableringar 1990 - 1996

I samband med det s.k. fempunktsprogrammet som regeringen presenterade i vårpropositionen föreslogs en rad åtgärder som syftar till att förbättra företagsklimatet:

- En arbetstagare har rätt till tjänstledighet under högst sex månader för att starta eget företag.
- Villkoren för livsmedelsproduktion förbättras ytterligare genom att 0,7 miljarder kronor satsas på bl.a. en utbyggnad av miljöprogrammet för jordbruk. Hälften av detta finansieras av EU. Därmed utnyttjas

nu miljöstöden fullt ut samtidigt som jordbrukets roll som en framtidsnäring förstärks.

- Medel avsätts för att främja kooperativt företagande och kvinnors företagande.

I budgetpropositionen föreslås dessutom ytterligare förbättringar av företagsklimatet:

- Arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen förkortas från 28 till 14 dagar.
- Nya utbildningsåtgärder.

Varje regions möjligheter och förutsättningar måste tas till vara. Stora regionala obalanser hämmar den potentiella för sysselsättning och tillväxt som finns i hela landet. Ny teknik och ny kunskap innebär nya möjligheter.

Närings- och regionalpolitiken inriktas för att möta de nya utmaningarna. Företagsstöden görs mer flexibla för att bättre kunna anpassas till regionala och lokala förutsättningar. Helhetsansvaret betonas. Många olika politikområden måste samverka för att ta tillvara tillväxtpotentialerna.

De regionala högskolorna har erhållit kraftigt utökad antal utbildningsplatser och ges möjlighet att ytterligare utveckla forsknings- och utvecklingsinsatser i samarbete med det regionala näringslivet. Inom två näringsgrenar med stor betydelse för sysselsättningen i utsatta regioner, turistnäring och träbearbetande verksamheter, har två omfattande program för sysselsättning och tillväxt lagts.

Regionpolitiken inom EU har fört med sig ett mer utvecklat regionalt partnerskap med ett ökat samarbete mellan olika intressenter i näringsliv och samhälle. Möjligheterna att effektivisera genomförandet av EU:s strukturfondsprogram ses över.

1.4.2 Skola, vård och omsorg

Regeringen har sedan den tillträdde konsekvent prioriterat skolan, vården och omsorgen. Orsaken till denna prioritering är enkel. Det går att i efterhand kompensera några år med lägre materiell standard. En otrygg omsorg de första levnadsåren eller en förlorad skoltid är däremot nästan omöjlig att ta igen.

Prioriteringen har haft en avgörande betydelse för den förda politiken. I saneringsprogrammet på 126 miljarder kronor har statsbidragen till kommuner och landsting undantagits från besparingar trots att nästan alla andra budgetposter har fått vidkännas omfattande besparingskrav. Det har däremot inte varit möjligt att helt skydda den kommunala sektorn mot effekterna av den svaga ekonomiska utvecklingen. Kommuner och landsting har utsatts för svåra ekonomiska påfrestningar. Alternativet – att inte göra något åt de statsfinansiella problemen – hade emellertid varit ännu värre för kommuner och landsting. Växande räntekostnader för

statsskulden hade snabbt trängt undan väsentliga utgifter.

Som ett resultat av den framgångsrika ekonomiska politiken kunde regeringen i vårpropositionen föreslå insatser inom ramen för de budgetpolitiska målen till den kommunala sektorn. I tilläggsbudgeten för 1997 tillfördes 4 miljarder kronor till kommunerna och landstingen. I denna budget föreslås i enlighet med vårpropositionen en nivåhöjande satsning på 8 miljarder kronor till kommuner och landsting för 1998. Därmed prioriteras skolan, vården och omsorgen ytterligare. Konsekvenserna av resurstillskottet är att sysselsättningen i den kommunala sektorn stabiliseras. Genom resursarbete får offentliga arbetsgivare en särskild möjlighet att förbättra kvaliteten i skola, vård och omsorg.

DIAGRAM 1.7

Antal sysselsatta i kommunsektorn

Tusental

Källa: SCB

Anm: Det finns ett brott i tidsserien 1987 på grund av bland annat ändrad näringsgrensindelning

För 1999 föreslås en ytterligare satsning på 4 miljarder kronor till den kommunala sektorn, och för år 2000 föreslås ytterligare 4 miljarder kronor. Sammanlagt uppgår det föreslagna resurstillskottet därmed till 16 miljarder kronor år 2000 jämfört med 1996. Med denna permanenta nivåhöjning beräknas den kommunala sysselsättningen öka något både 1999 och år 2000. Skolan, vården och omsorgen stärks.

1.4.3 En andra utbildningsrevolution

Sveriges framtid finns i en kvalificerad arbetskraft med god utbildning. En hög utbildningsnivå i Sverige är en nödvändig förutsättning för en uthålligt hög tillväxt och sysselsättning.

Det finns ingen bättre metod för att långsiktigt öka sysselsättningen än att konsekvent satsa på utbildning och kompetens på samtliga nivåer. Den som har hög utbildning har en betydligt bättre förmåga att ställa om sig till ett annat jobb än den som saknar sådan utbildning. Det som regeringen har föreslagit och riksdagen senare beslutat är inget mindre än en utbildningsrevolution för Sverige. Sverige rustar sig för framtiden.

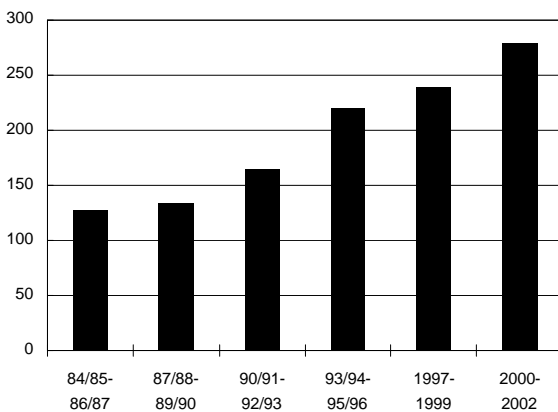
Under perioden 1997–2000 tillkommer det 60 000 permanenta högskoleplatser och 140 000 platser inom vuxenutbildningen genom Kunskapslyftet.

Utöver detta görs en rad ytterligare insatser. Gymnasieskolan utvecklas bl.a. genom att en ny modern lärlingsutbildning skapas. Den kvalificerade yrkesutbildningen utökas till att omfatta 9 000 platser. En ny IT-utbildning genomförs.

DIAGRAM 1.8

Antal helårsstudenter vid högskolan

1000-tal

Källa: Utbildningsdepartementet

Vid den senaste antagningen till universitet och högskolor var det många som inte fick en studieplats. Att i en period med hög arbetslöshet neka människor utbildning är både ett slöseri med resurser och med människors vilja att utbilda och förkovra sig. I denna budget föreslås därför en tidigareläggning av utbildningssatsningen till vårterminen 1998 med 1 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning och 10 000 högskoleplatser.

1.4.4 Arbetsmarknaden

Arbetsmarknadspolitiken har en viktig roll i den ekonomiska politiken. Arbetsmarknadspolitiken skall genomsyras av regeringens mål att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Den syftar till att underlätta

matchningen mellan lediga platser och arbetssökande. Därigenom motverkas passivisering och en expansion av sysselsättningen möjliggörs när efterfrågan på arbetskraft ökar. Detta gör den genom att öka flexibiliteten på arbetsmarknaden, motverka inflationsdrivande bristsituationer och allmänt främja en väl fungerande lönebildning, stärka arbetskraftens kompetens och förebygga utslagning av personer från arbetslivet.

Arbete och utbildning skall prioriteras och utgöra självklara och attraktiva alternativ jämfört med passivitet. Den stora resurs som det samlade arbetsutbudet utgör måste tas tillvara och vidareutvecklas för att bibehålla en stabil grund för välfärden. Arbetsmarknadspolitiken bygger på följande principer:

- Arbetsmarknadspolitiken skall se till att lediga platser besätts så fort som möjligt.
- Arbets- och kompetenslinjen gäller.
- Arbetsmarknadspolitiken skall motverka passivisering och utslagning. Uppgiften är att rusta den enskilde. Aktivitet går därför före passivitet. En anställning för den arbetslöse är målet. Anställning går därför före åtgärd.
- En hög subventionsgrad i arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan vara berättigad, men endast om åtgärden inte tränger ut ordinarie arbetstillfällen från arbetsmarknaden och inte försämrar den arbetslöses möjligheter att få ett reguljärt arbete.
- Utsatta grupper som långtidsarbetslösa, arbetshandikappade och ungdomar skall prioriteras.
- Arbetsmarknadspolitiken skall främja kunskap och kompetens. Den skall öka möjligheterna för de arbetslösa att få jobb i sektorer där arbeten skapas eller behovet ökar och därmed förhindra flaskhalsar. Det skall ske genom att bidra till såväl yrkesmässig som geografisk rörlighet. Därigenom bidrar arbetsmarknadspolitiken till en icke inflationsdrivande lönebildning vilket är av central vikt för att full sysselsättning skall kunna uppnås och upprätthållas.
- Arbetsmarknadspolitiken skall genomsyras av ett jämställdhetsperspektiv. En viktig uppgift är att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden
- Arbetsmarknadspolitiken är ett statligt ansvar. Den skall förena en helhetssyn på riksnivå med en hög effektivitet på lokal nivå. Det lokala inflytandet är avgörande för att anpassa politiken till lokala förutsättningar.
- Arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring och inte en permanent försörjning. Den skall fungera som ett skyddsnät och som en språngbräda. Den skall bidra till trygghet vid omställning från ett arbete till ett annat. En hög ersättningsnivå är önskvärd, men måste kombineras med krav på att den arbetslöse skall göra allt i sin makt för att få ett arbete. Försäkringen får inte skapa in-

låsningseffekter eller motverka att den arbetslöse tar tillfälliga arbeten.

I enlighet med ovanstående principer genomgår arbetsmarknadspolitiken en fortlöpande omvandling. Syftet är att göra arbetsmarknadspolitiken än mer offensiv.

Ett nationellt program för IT-utbildning

Det råder i dag stor brist på kompetent och yrkesutbildad personal inom IT-området. Regeringen har därför tillsammans med Industriförbundet och företrädare för IT-företagen enats om ett nationellt program för IT-utbildning. Utbildningen beräknas omfatta 10 000 elever under tidsperioden 1 december 1997 t.o.m. 1999. Syftet är att öka möjligheterna att få arbete och att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att eliminera bristsituationer.

Generationsväxling

Generationsväxlingens syfte är att skapa en rörlighet på arbetsmarknaden. Genom att låta yngre långtidsarbetslösa komma in på arbetsmarknaden minskar risken för en permanent utslagning av unga människor. Generationsväxlingen är en tillfällig lösning motiverad av dagens höga arbetslöshet – inte minst bland ungdomar.

Ungdomsåtgärder

Den höga arbetslösheten bland ungdomar är ett av de största hoten i Sverige. En hög ungdomsarbetslöshet kan inte accepteras. Därför föreslår regeringen ett program för unga arbetslösa i åldern 20–24 år som innebär att aktiverande åtgärder och kompetenshöjande program kan sättas in tidigt. Efter 100 dagar skall arbetslösa ungdomar av kommunen erbjudas en utvecklande insats på heltid. Ungdomar som nekar att ta erbjudna insatser har starkt begränsade möjligheter att erhålla något stöd. Därmed motverkas ett skadligt socialbidragsberoende.

Kompetensutveckling i vård och omsorg

Regeringen föreslår att de lokala arbetsförmedlingarna får ökade möjligheter för satsningar på kompetensutveckling inom vård och omsorg. Satsningen kan kombineras med andra åtgärder som t.ex. resursarbete, utbildning i företag m.m..

Flaskhalsar

Regeringen följer aktivt utvecklingen på arbetsmarknaden avseende flaskhalsar och bristsituationer på olika områden.

Lönebildningen

Under de senaste 20 åren har den svenska lönebildningen inte fungerat tillfredsställande. Detta måste förändras. Utan en väl fungerande lönebildning kan målet om

4 procents öppen arbetslöshet år 2000 ej nås. För att det skall vara möjligt att nå målet måste den kommande avtalsrörelsen ge betydligt lägre nominella löneökningar än den föregående. Konsekvenserna av brister i lönebildningen är annorlunda nu än förr. Förr var det under en övergångstid möjligt att misslyckas och leva med konsekvenserna. Det är det inte längre. Nu leder högre löneökningar i Sverige än i omvärlden till att massarbetslösheten biter sig fast.

I samband med den ekonomiska vårpropositionen 1996 inbjöd regeringen arbetsmarknadens parter att redovisa sin syn på lönebildningen och möjligheten att gemensamt formulera nödvändiga förändringar av förhandlings- och lönebildningssystemet. I flera av de svar som parterna lämnade framhölls att en förstärkning av medlingsfunktionen kan behöva göras. Regeringen har därför tillsatt en utredning som bl.a. kommer att se över denna fråga. Utredningen, som arbetar i nära samarbete med parterna, har även i uppgift att analysera vilken effekt på lönebildningen, och därmed den strukturella arbetslöshetsnivån, som övriga av parterna föreslagna åtgärder kan ha. Ett slutbetänkande kommer att överlämnas i november 1998 med förslag till effektiva åtgärder så att den nödvändiga förbättringen av lönebildningen kommer till stånd.

1.4.5 Hållbara Sverige

En hållbar utveckling innebär att vi som lever i dag klarar våra behov utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer. Minskad miljöbelastning, effektivare resursanvändning och ökad användning av förnyelsebara resurser står i samklang med hög tillväxt och är en förutsättning för den. Politiken för att ställa om Sverige till ekologisk hållbarhet utgör i sig en tillväxtpotential och är därför en del av politiken för att stärka det svenska näringslivet och öka sysselsättningen. Den globala marknaden för miljöteknik, miljöanpassade och resurssnåla produkter växer snabbt. Om Sverige och svensk industri går i spetsen för en utveckling mot ekologisk hållbarhet kan det ge konkurrensfördelar på dessa framtidsmarknader.

Regeringen har gjort mycket för att vända utvecklingen i ekologiskt hållbar riktning. I vårpropositionen aviserades en rad förslag för att påskynda omställningen:

Lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet

Regeringen föreslog i vårpropositionen ett stöd till lokala investeringsprogram på 5,4 miljarder kronor för en treårsperiod. Stöd ges till lokala investeringar som ökar den ekologiska hållbarheten. Kommunerna ansvarar för att i samråd med företag och andra investerare utarbeta lokala investeringsprogram. Beslut om vilka kommuner som får stöd i första omgången kommer att tas i början av 1998. De kommuner som önskar komma in fråga har

redan påbörjat arbetet med att ta fram lokala program. Programmen skall ge bättre miljö och nya jobb.

Nationella investeringsprogram

Omställningen av energisystemet är ett led i Sveriges strävan att vara ett föregångsland när det gäller att skapa en ekologiskt hållbar utveckling. Riksdagen har beslutat om ett program på 9 miljarder kronor under en sjuårsperiod för att effektivisera energianvändningen och öka användningen av förnybara energikällor. Programmets huvudinriktning är en kraftfull långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik.

I vårpropositionen aviserades ett nationellt investeringsprogram för ökade infrastrukturinvesteringar som leder till en höjd långsiktig tillväxtpotential för Sverige samtidigt som sysselsättningen främjas på kort sikt. Detta program förverkligas nu. En förhandlingsman arbetar för närvarande på regeringens uppdrag med att ta fram ett förslag till avtal mellan staten och lokala och regionala aktörer om finansiering, utbyggnad och trafikeringsavtal av Botniabanan. Regeringen föreslår ett ökat statligt stöd till Inlandsbanan. De angelägna trafikprojekten i Stockholm och Göteborg får ta i anspråk en nationell finansiering i avvaktan på utredningar om finansiering i annan form.

Riktlinjer för det fortsatta arbetet

Arbetet med ökad hållbarhet bedrivs på bred front enligt de övergripande riktlinjer som redovisas i en särskild skrivelse. Där redovisas också de aktuella åtgärdsprogrammen inom respektive departements verksamhetsområde. Motsvarande redovisning kommer att ske årligen i samband med budgetpropositionen.

Varor och tjänster som styr mot målen för ekologiskt hållbar utveckling skall så långt som möjligt prioriteras vid upphandling. En delegation kommer att inrättas med ansvar för att driva på den offentliga upphandlingen. Regeringen avser att inbjuda till en öppen dialog med det svenska näringslivet om möjligheterna till effektivisering av energi- och materialutnyttjande och till att begränsa utsläppen ytterligare. En satsning för att gynna export av miljöteknik och ekologiskt hållbara produkter förbereds. Frivillig miljömärkning av skolor införs.

Användningen av energi och naturresurser bör bli betydligt mer effektiv. Begreppet faktor 10 (att användningen behöver bli i genomsnitt 10 gånger effektivare under ett par generationer) kan tjäna som en kompass i detta arbete och stimulera till debatt och nödvändigt nyttänkande.

Inom en generation bör regionala miljöproblem som försurning och övergödning vara lösta och fungerande kretslopp etablerade för de flesta material.

1.4.6 Samarbete för sysselsättning

Sysselsättningen är en fråga av gemensamt intresse för EU:s medlemsländer. Denna linje har Sverige drivit under lång tid. Vid EU:s toppmöte i Amsterdam lades grunden för ett intensifierat samarbete om ökad sysselsättning. Det svenska initiativet vid regeringskonferensen resulterade i en ny avdelning om sysselsättning i fördraget. Den innebär både en ökad ambition i bekämpningen av arbetslösheten och en förstärkt samordning av sysselsättningspolitiken. En resolution om tillväxt och sysselsättning antogs.

- Genom att studera varandras framgångar och misslag kan vi lära av varandra. Samarbete samt informations- och erfarenhetsutbyte mellan medlemsländerna innebär förbättrade möjligheter att minska arbetslösheten.
- Gemensamma mål liksom de planerade samordnings- och övervakningsförfarandena skapar förutsättningar för en samsyn i sysselsättningsfrågan mellan länderna. Därmed kan viktiga sysselsättningsåtgärder få ett större genomslag.

I Amsterdam beslutades också att de nya fördragsbestämmelserna skall börja tillämpas så snart som möjligt. Regeringen kommer att lägga stor vikt vid detta inför toppmötet. Ett annat viktigt tema på toppmötet bör vara att nå en ökad flexibilitet på arbetsmarknaden genom att stärka individens kompetens och möjligheter – en positiv flexibilitet. Ytterligare inslag i en politik på europeisk nivå blir att främja ekologisk hållbarhet, forskning och utbildning samt investeringar i infrastruktur. Det handlar också om att öka konkurrenstrycket i ekonomerna genom att fördjupa och utveckla den inre marknaden och driva en generös handelspolitik gentemot unionens handelspartners.

EU:s utvidgning med länder i Central- och Östeuropa är en angelägen uppgift och en historisk möjlighet som har ett starkt stöd hos den svenska regeringen. En stabil demokratisk utveckling och en snabb marknadsanpassning bidrar till fred och säkerhet samt främjar tillväxten i både gamla och nya medlemsländer. Utvidgningen ställer stora krav på EU. Behovet av att i grunden reformera jordbruks- och strukturfondspolitiken förstärks av utvidgningsprocessen. Det gäller också det finansiella perspektivet där ledstjärnan måste vara budgetär återhållsamhet och effektivitet. Nuvarande tak för EU-budgeten på 1,27 procent av EU:s samlade bruttonationalinkomst, BNI, skall vara oförändrat även sedan EU har utvidgats med nya länder.

Ett extra toppmöte om sysselsättning skall hållas i november 1997.

1.5 Skattepolitiken

Välfärd kan inte byggas på lånade pengar. Ofinansierade skattesänkningar och utgiftsökningar är inget annat än morgondagens skattehöjningar. Skatteuttaget i Sverige höjdes därför som en del av saneringen av de offentliga finanserna.

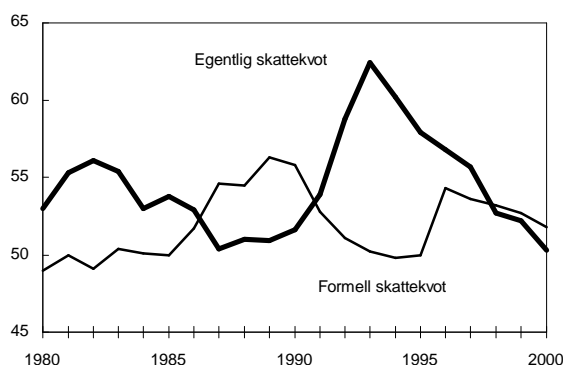
Skattekvoten, skatteintäkterna som andel av BNP, har de senaste åren ökat. Men den formella skattekvoten tar inte hänsyn till att ofinansierade skattesänkningar endast innebär att skatteuttaget skjuts framåt i tiden. Ett sätt att visa detta är att addera skattekvoten till det offentliga underskottet. Då erhålls en bild av den egentliga skattekvoten. I diagrammet nedan syns tydligt att den egentliga skattekvoten har minskat avsevärt sedan 1993 då underskottet var som högst. Den egentliga skattekvoten visar hur mycket skatt som måste betalas för att välfärden skall vara finansierad.

En orsak till att Sverige har en hög formell skattekvot jämfört med andra länder är teknisk. I Sverige är många transfereringar skattepliktiga som t.ex. sjukförsäkringen. Dessutom har vi i Sverige bidrag där andra länder har skatteavdrag, som t.ex. barnbidrag. Därmed tenderar den formella svenska skattekvoten att bli högre än i andra länder med likartad storlek på den offentliga sektorn.

DIAGRAM 1.9

Den egentliga skattekvoten

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

Förutom att skatterna finansierar den gemensamma välfärden fyller de andra funktioner. Skatterna har en fördelningspolitisk betydelse, men det viktigaste för en rättvis fördelning är att alla ges möjlighet till arbete och god utbildning. Skattesystemet måste också vara ekonomiskt effektivt. Det innebär att snedvridande effekter och kostsam administration måste undvikas.

Villkoren för företag och företagande har förbättrats avsevärt de senaste åren trots att även företagen har fått bidra till saneringen av de offentliga finanserna. Företagsbeskattningen i Sverige är sedan länge förmånlig i ett internationellt perspektiv. Regeringen har lagt en rad förslag som förbättrar villkoren för mindre och medelstora företag och stimulerar kvinnors företagande som är relativt sett mindre omfattande än mäns.

- Lättnader i ägarbeskattningen med 4,0 miljarder kronor har genomförts för att förbättra villkoren för nyinvesteringar och kapitalförsörjning i noterade bolag.
- Nedsättningen av arbetsgivaravgifterna med inriktning mot små och medelstora företag har utvidgats till att motsvara en lönesumma på upp till 850 000 kr per år från och med 1998. Skattelättnaden uppgår till 2,7 miljarder kronor.
- Även beskattningen av enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag har lindrats.
- Regeringen bedriver ett brett arbete för att förenkla regler och rutiner för framför allt småföretagen.
- Ett nytt system för redovisning och betalning av skatter och avgifter träder i kraft den 1 januari 1998. Det nya systemet med s.k. skattekonton kommer att underlätta och förenkla arbetet både för företag och skatteförvaltningar.
- Reglerna om utfärdande av F-skattesedel kommer att förändras.

Under våren har riksdagen beslutat om en ny utformning av förmögenhetsskattelagen. Liksom tidigare är huvudägare som noterats på Stockholms fondbörs efter 1991 under vissa förutsättningar befriade från förmögenhetsskatt. Regeringen lägger i denna proposition förslag som innebär att förmögenhetsskatten ändras för att ogynnsamma effekter för aktiemarknadens funktionsätt skall undvikas.

Skattereformen

Skattereformen som genomfördes 1990–1991 innebar en genomgripande förändring av hela det svenska skattesystemet. Det fanns en bred politisk enighet om att det tidigare skattesystemet hade tjänat ut. Det gav varken en rättvis beskattning, en rimlig fördelning av skatteuttaget eller goda förutsättningar för arbete och investeringar.

Syftet med skattereformen var att modernisera skattesystemet och minska dess snedvridande effekter på samhällsekonomin. Skattereglerna skulle förenklas, arbetsutbudet stimuleras och möjligheterna till skatteplanering minskas. Syftet var således inte att minska det totala skatteuttaget. Reformen skulle vara finansierad och inte heller medföra ökad spridning i ekonomisk standard.

En viktig förändring var att de tidigare höga marginaleffekterna sänktes vilket innebar att värdet av olika avdragsmöjligheter minskade avsevärt. Kapitalbeskattningen gjordes också mera likformig vilket bidrog till att motverka spekulationstendenserna i svensk ekonomi. Regeringen redovisar i bilaga 6 sin slutgiltiga bedömning av skattereformen.

Reformens syften har uppnåtts i nästan alla delar. Ett av de viktigaste målen för skattereformen var att den skulle vara fullt ut finansierad och att varje grupp skulle

finansiera sina egna skattesänkningar. Det är dock inte möjligt att hävda att skattereformen var fullt ut finansierad. För att stärka rättvisan och medverka till den återstående finansieringen av skattereformen ska en ny och högre nivå på statsskatten införas för dem med högst inkomster.

En höjning av barnbidragen var också ett viktigt inslag i skattereformen. På grund av det statsfinansiella läget var det dock inte möjligt att genomföra höjningen fullt ut som planerat. Vid saneringen av de offentliga finanserna tvingades regeringen istället senare att föreslå en sänkning av barnbidraget. Regeringen föreslår nu en höjning av barnbidraget och studiebidraget i studiehjälpen från 640 kronor till 750 kronor per barn och månad samtidigt som flerbarnstilläggen återinförs. Detta bidrar till att förbättra fördelningsprofilen i linje med vad som åsyftades i skattereformen.

Genom att brytpunkten för statlig skatt inte har höjts i takt med inkomstökningarna har stora grupper löntagare börjat betala statlig inkomstskatt. Den utvecklingen bör vändas så att reformens intention att högst 15 procent av inkomsttagarna skall betala statlig inkomstskatt på sikt uppnås.

Skattereformen var också startskottet för ett grönare skattesystem. Energiskatternas framtida utformning ses nu över inom regeringskansliet. Viktiga utgångspunkter är riksdagens beslut om energipolitiken våren 1997, den energiintensiva industrins konkurrenskraft, de betänkanden som presenterats av Skatteväxlingskommittén och Alternativbränsleutredningen samt EU-kommissionens förslag till ett nytt energibeskattningsdirektiv. Även vägtrafikens beskattning ses över, med syfte att inom ramen för ett oförändrat skatteuttag åstadkomma bättre styreffekter vad avser trafiksäkerhet och miljö. I denna proposition redovisar regeringen dessutom förslag till nya riktlinjer för beskattningen av biobränslen i fordonstrafik.

Den internationella dimensionen i skattepolitiken blir allt viktigare. Varje lands förutsättningar att ta ut skatter och tillämpa egna regler förändras. Regeringen arbetar inom ramen för EU och OECD för att etablera en uppförandekod som förhindrar att enskilda länder genom illojal skattekonkurrens söker locka till sig företag och kapital. Ett exempel på att detta arbete kan vara framgångsrikt är de gemensamma regler om mervärdesskatt på teletjänster som EU-länderna enades om under våren. Reglerna bidrar både till att motverka skatteflykt från EU-länderna och till att motverka snedvridning av konkurrensen mellan inhemska och utländska telebolag.

Skattefusk skall bekämpas

Bekämpningen av ekonomisk brottslighet och skattefusk är en angelägenhet för alla i samhället. Den ekonomiska brottsligheten innebär att hela bördan för skatter och avgifter läggs på de hederliga skattebetalarna och de seriösa företagen. Skattefusk utsätter den seriösa företaga-

ren för en snedvridning av konkurrensen. Bekämpningen av skattefusk är därför en viktig del i en politik för företagande. Regeringen har under året föreslagit en rad åtgärder.

- Generalklausulen mot skatteflykt föreslås få en ny och något skarpare utformning inom ramen för bevarad rättssäkerhet.
- Reglerna för taxeringsrevision har setts över och förstärkts. Revision skall i fortsättningen få ske under löpande räkenskapsår och hos tredje man.
- Kontrolluppgiftsskyldighet har införts om aktieförsäljning.
- Särskilda brottsutredande enheter föreslås inrättas inom skattemyndigheterna. Därigenom kommer den kompetens och erfarenhet som finns inom skatteförvaltningen att kunna utnyttjas effektivare vid brottsbekämpningen.
- I kampen mot internationell brottslighet är informationsutbyte och underrättelseverksamhet av avgörande betydelse. Regeringen har presenterat förslag till en ny lag som klargör och reglerar tullens underrättelseverksamhet och brottsregister. Sverige deltar också aktivt i det arbete som pågår för att reformera transiteringssystemet inom EU.
- I samband med Sveriges inträde i EU genomfördes stora förändringar av Tullverkets verksamheter. En särskild utredare har fått i uppdrag att göra en utvärdering av Tullverkets dimensionering och organisation.

Skatteflyktskommittén har lämnat förslag som bland annat innebär förbättrade möjligheter till kontroll och indrivning av punktskatter samt utökad legitimationskontroll. En proposition på grundval av betänkandet planeras till våren 1998.

Socialavgifterna

Socialförsäkringssystemen har de senaste åren genomgått stora förändringar. Både reglerna för socialförsäkringsförmåner och uttaget av sociala avgifter har ändrats samtidigt som den ekonomiska krisen i början 1990-talet inneburit att beteendemönstren förändrats. Detta har bidragit till att intäkterna från olika avgifter inte motsvarar kostnaden för de försäkringar de skall finansiera. Regeringen föreslår därför en omfördelning av socialavgifterna inom ramen för ett i princip oförändrat totalt uttag för att skapa bättre samstämmighet mellan inkomster och utgifter i bland annat sjukförsäkringssystemet. Samtidigt omvandlas den allmänna egenavgiften till sjukförsäkring till en pensionsavgift

1.6. Fördelningspolitiken

För bara tre år sedan stod Sverige på randen till en statsfinansiell kollaps. I budgetpropositionen i januari 1995 beräknades lånebehovet för ett år till 229 miljarder kronor. Enbart ränteutgifterna för denna upplåning motsvarade med dåvarande 12-procentiga räntor mer än 400 kronor i månaden för varje arbetsför svensk. Ett år till med denna upplåning hade fördubblat beloppet.

En trygg välfärd går inte att bygga på lånade pengar. Om det saknas en fast grund bestående av sunda finanser finns det i längden inte något utrymme för en rättvis fördelningspolitik. Det är därför de svagaste grupperna som har allra mest att vinna på starka offentliga finanser.

För att bemästra den statsfinansiella krisen har nästan alla medborgare fått göra betydande uppoffringar. Konsolideringsprogrammet för att sanera de offentliga finanserna omfattar 126 miljarder kronor. Knappt hälften utgörs av skatter och resten av besparingar. Budgetsaneringsprogrammet är i och med 1998 års budget nu fullt ut genomfört.

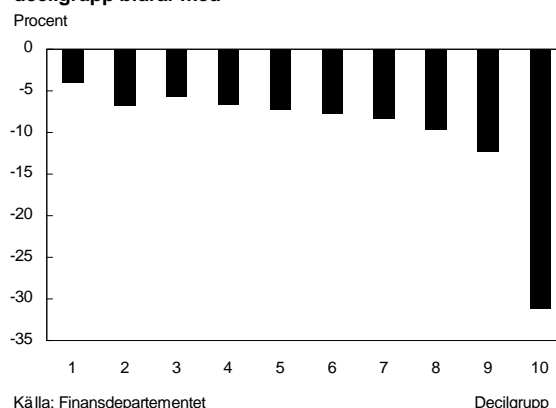
Saneringspolitiken har utformats med sikte på att alla medborgare rättvist skall vara med om att dela på bördorna. Med hjälp av fördelningsberäkningar har regeringen fortlöpande analyserat och redovisat effekterna av de ändrade reglerna i skatte- och bidragssystemen. Beräkningarna är viktiga underlag men de ger inte en fullständig bild av fördelningsutfallet eftersom de inte beaktar att skolan, vården och omsorgen har prioriterats eller att inkomstfördelningen också påverkas av att saneringen förbättrar samhällsekonomin, t.ex. att räntan nästan har halverats sedan sommaren 1994. De är också statiska; fördelningsutfallet hade varit gynnsammare om man hade kunnat jämföra saneringsprogrammets effekter med vad som hade hänt utan budgetförstärkningarna eller med en politik som inte prioriterat en rättvis fördelning.

En mer utförlig fördelningsanalys av saneringsprogrammet redovisas i bilaga 7 där beräkningarna uppdaterats med hänsyn till nya beslut i riksdagen, förändrade ekonomiska antaganden och de åtgärder som föreslås i denna budgetproposition. Hushållen har därvid delats in i 10 lika stora grupper, decilgrupper, så att hushållen som har de lägsta disponibla inkomsterna med hänsyn till försörjningsbördan hamnar i decilgrupp 1, de med näst lägst i decilgrupp 2 osv. till decilgrupp 10 med hushållen som har den högsta ekonomiska standarden.

Den femtedel av hushållen som har högst ekonomisk standard (decilgrupp 9 och 10) bidrar med drygt 43 procent av de totala budgetförstärkningarna, medan den femtedel som har lägst ekonomisk standard (decilgrupp 1 och 2) bidrar med knappt 11 procent (diagram 1.10). Hushållen i decilgrupp 10 bidrar med 31 procent.

DIAGRAM 1.10

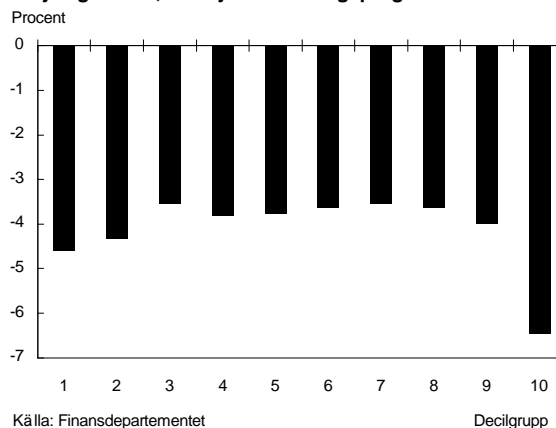
Andel av saneringsprogrammet som respektive decilgrupp bidrar med

Fördelningseffekterna kan också visas genom att man beräknar vad respektive decilgrupp bidrar med i procent av deras disponibla inkomster, dvs. decilgruppernas relativa bidrag. Beräkningarna visar att tiondelen med den högsta ekonomiska standarden får vidkännas den största relativa inkomstminskningen genom saneringsprogrammet (diagram 1.11). Hushållen med lägre ekonomisk standard träffas också något hårdare än andra grupper men efter de åtgärder som nu föreslagits har skillnaderna minskat avsevärt. Resultaten för decilgrupp 1 är svårtolkade eftersom den innehåller många hushåll som endast har en tillfälligt låg inkomst t.ex. i samband med studier, värnpliktstjänstgöring eller i samband med ledighet. Det är också ofta hushåll med en låg ekonomisk standard som gynnas av att vården och omsorgen prioriteras och av de stora satsningarna på utbildningen.

DIAGRAM 1.11

Förändring av disponibel inkomst justerad för försörjningsbörda, till följd av saneringsprogrammet

De utförligare analyserna i den fördelningspolitiska redogörelsen (bilaga 7) visar dessutom följande:

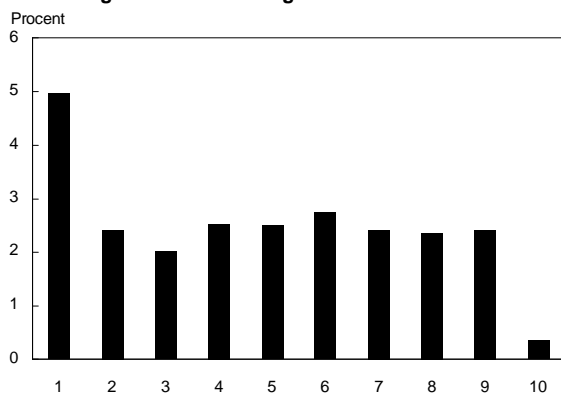
- Nettoeffekterna av saneringsprogrammet är i genomsnitt i stort sett lika för män och kvinnor. Män berörs i högre grad av skatteåtgärderna, kvinnorna främst av minskade transfereringar. Saneringsprogrammet har rimliga jämställdhetseffekter.

- Flerbarnsfamiljer och ensamföräldrar har träffats något hårdare av budgetåtgärderna än andra familjetyper. Därför är det rimligt att dessa grupper prioriteras när det ekonomiska utrymmet medger det. Efter nu föreslagna åtgärder minskar skillnaderna påtagligt. Även här bör man också beakta att om inte skolan, vården och omsorgen hade prioriterats hade barnfamiljer och kvinnor drabbats ännu hårdare.
- Företagar- och tjänstemannahushåll har betalat mer av saneringen än arbetarhushåll.
- Ålderspensionärer och ungdomar har som grupper betraktat klarat sig relativt väl medan det är hushåll i förvärvsaktiv ålder som har fått bära de största inkomstminskningarna.

Dessa beräkningar inkluderar inte fördelningseffekterna av den sänkta räntan. Den ekonomiska politiken och saneringsåtgärderna har haft som en central uppgift att skapa förutsättningar för en lägre ränta. I september 1994 var räntan på en tioårig statsobligation 11,2 procent. Tre år senare, i september 1997, ligger motsvarande ränta på 6,5 procent. Som framgår av diagram 1.12 är fördelningseffekterna av en lägre ränta i huvudsak positiva.

DIAGRAM 1.12

Fördelningseffekter av den lägre räntan

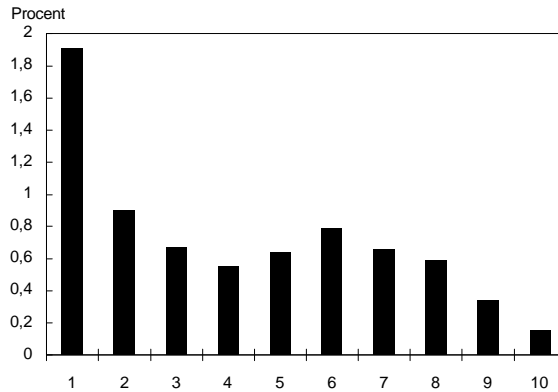

Källa: Finansdepartementet

Den största fördelningspolitiska orättvisan finns dock mellan dem som saknar arbete och dem som har. I nedanstående diagram visas en beräkning av de direkta fördelningseffekterna av en halverad arbetslöshet. De fördelningspolitiska effekterna är mycket goda. Det är ett av många skäl till att regeringen har som mål att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000.

DIAGRAM 1.13

Fördelningseffekter av en halverad arbetslöshet

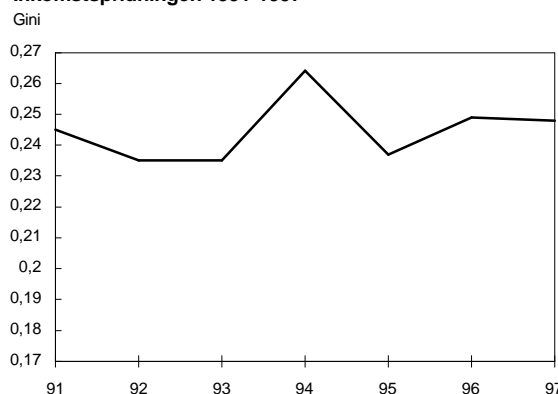
Källa: Finansdepartementet

I den fördelningspolitiska redogörelsen (bilaga 7) kompletteras regelanalyserna av saneringsprogrammet med en analys av utvecklingen av fördelningen av den ekonomiska standarden 1991–1997. Den innefattar således de samlade effekterna av saneringsprogrammet, andra åtgärder i skatte- och transfereringssystemen och den allmänna ekonomiska utvecklingen. Den bygger på en framskrivning av inkomstfördelningen från 1995 till 1996 och 1997. Resultaten för dessa år visar således inte den faktiska inkomstfördelningen utan en bedömning av det troliga utfallet. I diagram 1.14 visas Ginkoefficientens utveckling mellan 1991 och 1997, ett högt värde innebär större inkomstspridning än ett lägre. Huvudresultaten är följande:

- Det kan inte urskiljas någon tydlig trend i inkomstspridningen hittills under 1990-talet.
- Skatternas och transfereringarnas sammantagna utjämnings effekt har ökat 1991–1997.

DIAGRAM 1.14

Inkomstspridningen 1991-1997

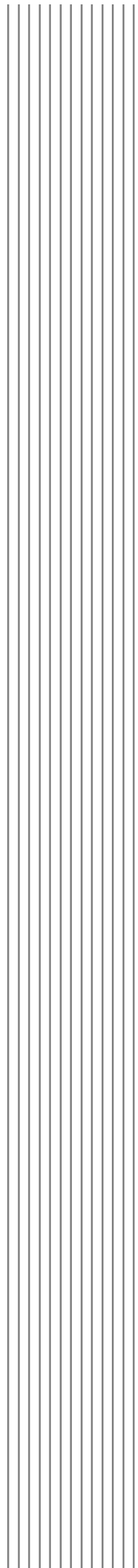
Källa: HINK, SCB, Finansdepartementet

- Breda grupper av vanliga löntagare, ungdomar och även personer med höga inkomster har fått en påtagligt minskad ekonomisk standard hittills under 1990-talet, trots en viss återhämtning under senare år.

- Flerbarnsfamiljer har förlorat mest medan gruppen ålderspensionärer har fått en ökad standard under krisåren.
- Andelen hushåll med en svag ekonomi (under 50 procent av medianinkomsten) har ökat något under perioden. Statistiken påverkas dock av att antalet studerande ökat. De välbeställdas andel av de totala inkomsterna har inte ökat.

Sammanfattningsvis kan sägas att saneringen av de offentliga finanserna i huvudsak har skett rättvist. Sverige har klarat den ekonomiska krisen utan att klyftorna har tillåtits öka påtagligt. Tack vare den framgångsrika saneringen av de offentliga finanserna står Sverige nu åter starkt. Därmed finns det en fast grund för en mera offensiv fördelningspolitik.

Sammandrag av
utgiftsområdena
1-27

Utgiftsområden

Nummer	Utgiftsområde
1	Rikets styrelse
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning
3	Skatteförvaltning och uppbörd
4	Rättsväsendet
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan
6	Totalförsvaret
7	Internationellt bistånd
8	Invandrare och flyktingar
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg
10	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp
11	Ekonomisk trygghet vid ålderdom
12	Ekonomisk trygghet för familjer och barn
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet
14	Arbetsmarknad och arbetsliv
15	Studiestöd
16	Utbildning och universitetsforskning
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
19	Regional utjämning och utveckling
20	Allmän miljö- och naturvård
21	Energi
22	Kommunikationer
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar
24	Näringsliv
25	Allmänna bidrag till kommuner
26	Statsskuldräntor m.m.
27	Avgiften till Europeiska gemenskapen

1. Rikets styrelse

4,0 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar statschefen, regeringen och riksdagen. Dessutom ingår bl.a. mediefrågor, partistöd, allmänna val samt vissa centrala myndigheter.

En av de viktiga målen för utgiftsområdet är att stödja mångfalden inom mediaområdet.

Prioriteringarna för år 1998 rör främst riksdagen. Ett tillfälligt driftsstöd till dagspressen införs även under åren 1997 och 1998.

Besparings- och reformåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

1. Rikets styrelse Belopp i 1 000-tal kronor	A	Statschefen	72 404
	B	Riksdagen och dess ombudsmän	955 960
	C	Regeringen m.m.	2 222 155
	D	Centrala myndigheter	47 057
	E	Mediefrågor	679 124

2. Samhällsekonomi och finansförvaltning

2,1 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar ett flertal myndigheter som Riksrevisionsverket, Statskontoret, Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen m.fl. Vidare ingår kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vissa tidsbegränsade åtaganden samt Riksdagens revisorer.

Viktiga mål för utgiftsområdet är tillförlitliga analyser samt bedömningar av den samhällsekonomiska och den statsfinansiella utvecklingen, ett stabilt och effektivt finansiellt system samt en effektiv granskning av statlig verksamhet.

Prioriteringar för år 1998 är bl.a. förbättringar av kvaliteten i nationalräkenskaperna och prognoser för svensk ekonomi. Detta görs till följd av EU-medlemskapet och det beslutade utgiftstaket.

Från anslaget Kostnader för upplåning och statsskuldsförvaltning överförs ca 700 miljoner kronor till utgiftsområde 26. Överföringen görs i syfte att skapa bättre incitament för en kostnadseffektiv statsskuldsförvaltning.

Regeringen föreslår också vissa förändringar vad gäller nuvarande stabsmyndigheter. Lokalförsörjningsverket läggs ned den 1 januari 1998. Riksrevisionsverkets verksamhet skall renodlas och koncentreras till de revisionella uppgifterna. En ny myndighet inrättas för statens samlade ekonomistyrningsfunktion. En översyn föreslås av Statskontorets verksamhet.

De förslag till besparingsåtgärder som angavs i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs och preciseras. Därutöver lämnas förslag till slutlig fördelning av den i förra årets budgetproposition aviserade besparing på utgiftsområde 2 och 3.

2. Samhällsekonomi och finansförvaltning Belopp i 1 000-tal kronor	A	Centrala myndigheter och nämnder	1 856 441
	B	Tidsbegränsade åtaganden	189 700
	C	Riksdagens revisorer	16 673

3. Skatteförvaltning och uppbörd

5,7 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket och skattemyndigheterna (skatteförvaltningen) samt Tullverket.

Målet för beskattningsverksamheten, som är skatteförvaltningens huvudsakliga uppgift, är att skatt skall tas ut i den omfattning, med den fördelning och i den tid och ordning som åsyftas med gällande skatteförfattningar. Målet för Tullverket är att uppbära tullar, mervärdesskatt och andra avgifter så att en riktig uppbörd kan säkerställas samt att kontrollera trafiken till och från utlandet så att bestämmelser om in- och utförelse av varor efterlevs.

Prioriterade uppgifter för skatteförvaltningen under år 1998 är fortsatt rationalisering av grundhanteringen för att ge utrymme för förstärkt skattekontroll och flyttningskontroll med ökad träffsäkerhet. Vidare skall

skatteförvaltningens medverkan i bekämpandet av den ekonomiska brottsligheten stärkas.

Prioriterade uppgifter för Tullverket är att fortsätta arbetet med förenklingar av regler och procedurer. Ett viktigt verktyg för detta är datoriseringen. Verket skall även öka kvaliteten i alla delar av sin verksamhet. En säker och effektiv tullhantering kommer att frigöra resurser att användas inom bl.a. Tullverkets kontrollverksamhet.

I denna proposition lämnas förslag till slutlig fördelning av den i förra årets budgetproposition aviserade besparingen på utgiftsområde 2 och 3. De förslag till besparingar som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs.

3. Skatteförvaltningen och uppbörd	A Skatteförvaltningen och Tullverket	5 662 254
Belopp i 1 000-tal kronor		

4. Rättsväsendet

21,0 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak polisväsendet, åklagarväsendet, domstolsväsendet, kriminalvården, kronofogdemyndigheterna och rättshjälpen.

Målet för rättsväsendet är den enskildes rättssäkerhet och rättstrygghet. Målet för kriminalpolitiken är att minska brottsligheten och öka tryggheten.

Kampen mot våldsbrott, narkotikabrott och ekonomisk brottslighet skall prioriteras av de brottsbekämpande myndigheterna. Särskild uppmärksamhet skall ägnas den grova och gränsöverskridande brottsligheten, den mc-relaterade brottsligheten, brott med rasistiska inslag och våld mot kvinnor.

Samhällets insatser mot vardagsbrottsligheten skall öka. Närpolisorganisationen, som skall vara den drivande kraften i detta arbete, skall förstärkas och utvecklas. Den brottsförebyggande verksamheten skall växa och bli effektivare och reformarbetet inom rättsväsendet skall bygga på ett medborgarperspektiv.

I enlighet med vad som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen tillförs utgiftsområdet 200 miljoner kronor per år fr.o.m. år 1998. Därutöver föreslår regeringen att 444 miljoner kronor omfördelas från kriminalvården till främst polisen under åren 1998-2000. De förslag till besparingar som redovisades i budgetpropositionen för år 1997 fullföljs.

4. Rättsväsendet	A Polisväsendet	11 473 693
Belopp i 1 000-tal kronor	B Åklagarväsendet	814 705
	C Domstolsväsendet	2 979 279
	D Kriminalvården	3 376 390
	E Kronofogdemyndigheterna	1 283 651
	F Övrig verksamhet inom rättsväsendet	1 106 452

5. Utrikesförvaltning och internationell samverkan

2,8 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar förvaltningskostnader för Utrikesdepartementet och de 100 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, information om Sverige i utlandet, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor samt övriga utrikespolitiska frågor som omfattar strategisk exportkontroll och europainformation.

Målet för utgiftsområdet är att säkerställa Sveriges intressen i förbindelserna med andra länder. Särskild

uppmärksamhet kommer under 1998 att ägnas bl.a. ett utvidgat och förstärkt EU-samarbete, ett aktivt arbete i säkerhetsrådet och genom andra åtgärder ett fortsatt stöd till FN:s och andra organisationers arbete för internationell fred, säkerhet och mänskliga rättigheter. Bland de prioriterade verksamheterna finns även ett utvidgat regionalt samarbete kring Östersjön.

De förslag till besparingsåtgärder som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs.

5. Utrikesförvaltning och internationell samverkan Belopp i 1 000-tal kronor	A	Utrikesförvaltningen m.m.	1 763 483
	B	Internationella organisationer	906 270
	C	Information om Sverige i utlandet	60 583
	D	Nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor m.m.	57 373
	E	Övriga utrikespolitiska frågor	23 601

6. Totalförsvaret

41,2 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar det militära försvaret och delar av det civila försvaret, nämnder samt stödverksamhet till militärt och civilt försvar. I utgiftsområdet ingår även den verksamhet som bedrivs av Kustbevakningen och av Statens räddningsverk inom fredsfrämjande verksamhet som genomförs med svensk militär trupp utomlands.

Riksdagen fattade i december 1996 beslut om totalförsvarets utveckling för femårsperioden 1997-2001, i enlighet med regeringens proposition Totalförsvaret i förnyelse - Etapp 2 (prop. 1996/97:4). Inom utgiftsområdet

prioriteras under 1998 genomförandet av försvarsbeslutet hos alla myndigheter.

Regeringen har vid beräkningen av anslagen för åren 1998-2000 utgått från att vissa ytterligare förändringar görs inom utgiftsområdet, bland annat avseende finansieringsformer och budgeteringsprinciper för delar av det civila försvaret. Besparingsåtgärder genomförs i övrigt inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

6. Totalförsvaret Belopp i 1 000-tal kronor	A	Militärt försvar	37 153 519
	B	Vissa funktioner inom det civila försvaret	2 638 514
	C	Kustbevakning och nämnder m.m.	483 725
	D	Stödverksamhet	968 107

7. Internationellt bistånd

11,4 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar utvecklingssamarbete med u-länder och samarbete med länder i Central- och Östeuropa.

Det överordnade målet för Sveriges internationella utvecklingssamarbete är att höja de fattiga folkens levnadsnivå. Riksdagen har lagt fast sex biståndspolitiska mål: resurstillväxt, ekonomisk och politisk självständighet, ekonomisk och social utjämning, demokratisk samhällsutveckling, en framsynt hushållning med naturresurser och omsorg om miljön samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Regeringen har under de senaste åren genomfört ett omfattande policyarbete och omorganiserat biståndsförvaltningen. Sverige har en ledande roll i reformeringen av FN:s ekonomiska och sociala verksamhet, som nu går in i ett avgörande skede. Under år 1998 kommer regeringen att ta fram en skrivelse om demokrati, utveckling och biståndets roll. En ny Afrikapolitik bereds.

Målen för samarbetet med Central- och Östeuropa är att främja en säkerhetsgemenskap, fördjupa demokratins

kultur samt stödja en socialt hållbar ekonomisk omvandling och en miljömässigt hållbar utveckling. Härtill har regeringen beslutat att allt samarbete skall genomföras av ett jämställdhetsperspektiv. Insatser som syftar till att inlemma länderna i Central- och Östeuropa i det europeiska samarbetet prioriteras. För samarbetet med länder i Central och Östeuropa, har riksdagen beslutat om ett program för åren 1995–1998 omfattande 4 010 miljoner kronor. Regeringen avser under våren 1998 förelägga riksdagen förslag till inriktning och omfattning av samarbetet för åren 1999–2001.

Ambitionen är att Sverige åter skall uppnå en procentmålet för det internationella utvecklingssamarbetet när de statsfinansiella förutsättningarna för detta föreligger. Regeringen har i sin beräkning av ramen för utgiftsområdet utgått från att biståndsramen för åren 1998 och 1999 skall uppgå till 0,70% av BNI för att år 2000 öka till 0,72% av BNI.

7. Internationellt bistånd Belopp i 1 000-tal kronor	A	Internationellt utvecklingssamarbete	10 623 600
	B	Samarbete med Central- och Östeuropa	810 800

8. Invandrare och flyktingar

3,9 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar migrationspolitik med frågor rörande flyktingpolitik, invandringen till Sverige, mottagande av asylsökande, utlänningars rätt att vistas i Sverige samt internationellt samarbete på det migrationspolitiska området. Utgiftsområdet omfattar även integrationspolitik med frågor rörande invandras introduktion i Sverige, delaktighet och inflytande, åtgärder mot etnisk diskriminering, främlingsfientlighet och rasism samt ersättning till kommunerna för flyktingmottagande.

I regeringens proposition (1997/98:16) Sverige, framtiden och mångfalden framgår regeringens förslag till mål och inriktning på den framtida integrationspolitiken. Regeringen föreslår att en ny myndighet för integ-

rationsfrågor inrättas med ansvar för att integrationspolitiska mål och synsätt får genomslag på olika samhällsområden samt för att aktivt stimulera integrationsprocesserna i samhället. Ombudsmannen mot etnisk diskriminering föreslås inordnas i den nya myndighetens organisation.

Till utgiftsområdet har förts 100 miljoner kronor år 1998 från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner för att täcka kostnader för kommunersättning vid flyktingmottagande.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

8. Invandrare och flyktingar Belopp i 1 000-tal kronor	A	Migrationspolitik	1 748 234
	B	Invandras integration	2 115 700

9. Hälsovård, sjukvård, social omsorg

22,5 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens utgifter för vård och omsorg, utgifter för flertalet myndigheter under Socialdepartementet, bidrag till organisationer samt vissa stimulans- och utvecklingsbidrag inom det sociala området samt stöd till sektorsforskning.

Statens utgifter inom området utgör endast en liten del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg eftersom dessa verksamheter i första hand är en angelägenhet för kommuner och landsting.

Effektmålen för utgiftsområdet omfattar fem olika verksamhetsområden. De viktigaste målen är:

- att trygga en god hälsa och att åstadkomma en hälso- och sjukvård av god kvalitet med effektiv resursanvändning som tillgodoser den enskildes behov
- att trygga den enskildes hälsa och ekonomi i samband med behov av kostnadskrävande läkemedelsbehandling och/eller tandvårdsbehandling
- att stimulera och bidra till att en god tandhälsa bland vuxna upprätthålls. Därutöver ges ett särskilt stöd för utsatta grupper
- att erbjuda en äldre- och handikappomsorg som ger goda levnadsvillkor för äldre och personer med funktionshinder med olika behov av service, vårdnad och vård och som bygger på den enskildas människans delaktighet och självbestämmande
- att åstadkomma en social omsorg av god kvalitet med effektiv resursanvändning som tillgodoser den enskildes behov av stöd och bistånd i samband med sociala eller andra handikapp, missbruksproblem och försörjningssvårigheter samt som tillgodoser att barn och ungdomar växer upp under trygga och goda förhållanden

- att begränsa alkoholens skadeverkningar genom att minska den totala alkoholkonsumtionen
- att verka för ett narkotikafritt samhälle genom insatser för att minska tillgången och efterfrågan på narkotika
- att öka kunskapen om tillstånd, processer och effekter rörande hälsa och social välfärd.

Den största utgiftsposten inom området är anslaget för sjukvårdsförmåner som omfattar utgifter för läkemedel, tandvård samt vissa ersättningar till sjukvårdshuvudmännen. Enligt överenskommelse mellan regeringen och Landstingsförbundet överförs kostnadsansvaret för läkemedelsförmånen och förbrukningsartiklar vid inkontinens från staten till landstingen från och med 1 januari 1998, vilket innebär att ett särskilt anslag för statsbidrag inrättas under utgiftsområdet. De förändringar i läkemedelsförmånen som genomfördes 1 januari 1997 bidrar till att utgiftsutvecklingen dämpas för innevarande år och att utgifterna för 1998 och framåt beräknas bli lägre än vad som antagits tidigare.

Kostnaderna för statlig assistansersättning utgör den näst största utgiftsposten inom området. I den ekonomiska vårpropositionen (prop. 1996/97:150) föreslog regeringen två åtgärder för att hejda den snabba utgiftsutvecklingen. Åtgärderna innebär att kommunerna övertar kostnadsansvaret för de första 20 timmarna och att en schablonisering av timersättningsnivån införs. Enligt regeringens bedömning är dessa åtgärder inte tillräckliga för att nedbringa ökningstakten vad gäller personkretsen och antalet genomsnittliga timmar med assistans per person. Utgiftsnivåerna beräknas därför bli högre än vad som tidigare antagits.

9. Hälsovård, sjukvård och social omsorg Belopp i 1 000-tal kronor	A	Hälso- och sjukvård	16 387 184
	B	Omsorg om äldre och personer med funktionshinder	4 960 950
	C	Åtgärder för barn, socialt behandlingsarbete samt alkohol- och narkotikapolitik	679 567
	D	Socialstyrelsen	369 636
	E	Stöd till forskning	102 425

10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

37,2 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden, ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp samt socialförsäkringsadministrationen (Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna). De socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa ges i form av dag-ersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepenning samt viss yrkesskadeersättning. Därutöver ingår folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension i utgiftsområdet.

Effektmålen för utgiftsområdet omfattar två verksamhetsområden. Socialförsäkringen skall:

- vara generell och tillgodose inom ramen för en offentlig försäkring
- bygga på standardtrygghet och ge ersättning relaterad till inkomstbortfall samt präglas av arbetslinjen
- uppfylla kraven på trygghet, rättvisa och effektivitet.

Socialförsäkringsadministrationen skall:

- administrera och verka för en allmän socialförsäkring som ger ekonomisk trygghet vid sjukdom, handikapp, ålderdom och vård av barn

- verka för att förebygga och minska ohälsa samt genom att offensivt arbeta med och samordna rehabiliteringen bidra till att ge sjuka och funktionshindrade personer möjlighet att åter kunna arbeta
- säkerställa och tillgodose kravet på god service, likformighet, kvalitet och kostnadseffektivitet i handläggningen av försäkrings- och bidragsärenden.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Regeringen har för avsikt att senare under hösten 1997 återkomma till riksdagen med förslag avseende sjukpenninggrundande inkomst.

Förslaget om en förkortning av sjuklöneperioden till 14 dagar har beaktats vid beräkningen av anslaget.

Riksdagen har antagit regeringens förslag till riktlinjer för förändringar i den nuvarande organisationen avseende socialförsäkringsadministrationen (prop. 1996/97:63, bet 1996/97:SfU12, rskr. 1996/97:273). Riktlinjerna innebär att försäkringskassornas roll stärks och Riksförsäkringsverkets roll inom socialförsäkringen tydliggörs genom ändringar av 18 kap. lagen (1962:381) om allmän försäkring och i verkets instruktion.

10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	A	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	32 257 900
	B	Socialförsäkringsadministrationen	4 934 576
Belopp i 1 000-tal kronor			

11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom

62,7 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar folkpension i form av ålderspension, efterlevandepension till vuxna och bostadstillägg till pensionärer samt pensionstillskott till dessa förmåner.

Målet för utgiftsområdet är att ge ekonomisk trygghet som tillgodoser ett rimligt och grundläggande konsumtionsbehov och tillgång till en bostad med tillfredsställande standard. Pensionssystemet skall vara långsiktigt stabilt och pålitligt oavsett förändringar i omvärlden.

Regeringen föreslår att den del av bostadskostnaden inom intervallet 100–4 000 kronor per månad som kan ersättas med bostadstillägg till pensionärer höjs till 85

procent fr.o.m. den 1 januari 1998. Regeringen gör bedömningen att folkpension, tilläggspension och bostadstillägg fr.o.m. den 1 januari 1998 skall utbetalas den 18 respektive 19 varje månad. Privata pensionsförsäkringar kommer från och med den 1 januari 1998 att undantas vid inkomstprövningen av änkepensioner. Vidare sker en förändring i definitionen av fritidshus i inkomstbegreppet i bostadstillägg till pensionärer för makar där en stadigvarande bor inom omsorgen. Regeringen föreslår att den nedre åldersgränsen för uttag av ålderspension höjs från 60 år till 61 år från och med den 1 januari 1998.

11. Ekonomisk trygghet vid ålderdom	A Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 701 000
	<i>Ålderspensioner, ramanslag</i>	52 492 000
Belopp i 1 000-tal kronor	<i>Efterlevandepensioner till vuxna, ramanslag</i>	555 000
	<i>Bostadstillägg till pensionärer, ramanslag</i>	9 654 000

12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn

35,8 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar ekonomiska stöd till barnfamiljer (förutom bostadsbidragen som återfinns i utgiftsområde 18 och studiebidragen som återfinns i utgiftsområde 15). Stöden utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inkl. havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension i form av barnpension och vårdbidrag till funktionshindrade barn.

Mål för utgiftsområdet är att utjämna levnadsvillkoren mellan familjer med och utan barn, att stödja föräldrars möjligheter att kombinera förvärvsarbete med föräldraskap, samt att särskilt ekonomiskt stöd lämnas till barnfamiljer i utsatta situationer.

Regeringen föreslår att barnbidraget höjs den 1 januari med 1 320 kronor per barn och år. Från samma tidpunkt lämnas flerbarnstillägg med 2 400 kronor om året för det tredje barnet, 7 200 kronor om året för det fjärde barnet och 9 000 kronor om året för det femte och varje ytterligare barn.

Förmånsnivåerna inom föräldraförsäkringen höjs till 80 % av den förmånsgrundande inkomsten fr.o.m. år 1998. Regeländringar som aviserades i den ekonomiska vårpropositionen fullföljs genom att regeringen lägger fram lagförslag om vissa regeländringar avseende vårdbidrag vid sjukhusvistelse, merkostnadsersättning samt att tillfällig föräldrapenning skall kunna utges i vissa fall vid övergångsboende.

12. Ekonomisk trygghet för familjer och barn	A Ekonomisk trygghet för familjer och barn	35 813 561
	<i>Allmänna barnbidrag, ramanslag</i>	17 018 000
Belopp i 1 000-tal kronor	<i>Föräldraförsäkring, ramanslag</i>	14 759 000
	<i>Underhållsstöd, ramanslag</i>	2 125 661
	<i>Bidrag till kostnader för internationella adoptioner, ramanslag</i>	24 000
	<i>Barnpensioner, ramanslag</i>	291 000
	<i>Vårdbidrag för funktionshindrade barn, ramanslag</i>	1 595 900

13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

42,7 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar enligt regeringens förslag för år 1998 huvudsakligen utgifter för arbetslöshetsersättning samt lönegarantiersättning. Dessutom utgifter för åtgärder som, helt eller delvis, finansieras på basis av arbetslöshetsersättningen innefattar området t.ex. tillfällig avgångsersättning och resursarbeten. Utgiftsnivån påverkas primärt av nivån på den öppna arbetslösheten vad gäller utgifterna för arbetslöshetsersättningen och av antalet konkurser vad gäller utgifterna för lönegarantiersättningen. De samlade utgifterna inom utgiftsområdet beräknas uppgå till 42,7 miljarder kronor under år 1998, varav utgifterna för arbetslöshetsersättning utgör 95 procent. Utgifterna för arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet har ökat kraftigt under senare år.

Arbetslöshetsförsäkringen och lönegarantin skall medverka till att underlätta och stimulera omställning

och därigenom öka flexibiliteten på arbetsmarknaden. Mot denna bakgrund har arbetslöshetsförsäkringen nyligen reformerats och en ny lag om arbetslöshetsförsäkring träder i kraft den 1 januari 1998.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 i större omfattning än tidigare aktivitet och omställning under arbetslöshet. Möjligheter till s.k. generationsväxling införs fr.o.m. år 1998. Åtgärden syftar till att bereda yngre långtidsarbetslösa anställning genom att låta de som senast den 31 augusti fyllt 63 år avsluta sin yrkesverkssamma period i förtid. Åtgärden skall vara en engångsåtgärd.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angivits i propositionen om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107).

13. Ekonomisk trygghet	A	Ersättning vid arbetslöshet	42 723 356
vid arbetslöshet		<i>Bidrag till arbetslöshetsersättning, ramanslag</i>	40 681 334
Belopp i 1 000-tal kronor		<i>Bidrag till lönegarantiersättning, ramanslag</i>	2 042 022

14. Arbetsmarknad och arbetsliv

47,5 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar arbetsmarknadspolitiska åtgärder, Arbetsmarknadsverket och Arbetarskyddsstyrelsen m.fl. myndigheters förvaltning samt forskning och utveckling på arbetsmarknads- och arbetslivsområdet. Området innefattar även vissa utgifter för Samhall AB:s verksamhet, jämställdhetspolitiska frågor samt statliga arbetsgivarfrågor.

Målen för utgiftsområdet syftar huvudsakligen till att genom en aktiv arbetsmarknadspolitik som inriktas mot effektiv platsförmedling, kompetensutveckling och minskad långtidsarbetslöshet medverka till att regeringens övergripande mål om en halvering av den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000 uppnås.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 åtgärder för att motverka flaskhalsar, bl.a. tillsättningen av lediga platser genom en förstärkning av arbetsförmed-

lingen. Vidare prioriteras en fortsatt ökning av det lokala inflytandet inom arbetsmarknadspolitiken och åtgärder för att undvika uppsägningar inom kommuner och landsting.

För att motverka ungdomsarbetslösheten föreslår regeringen att kommunerna ges möjlighet att erbjuda utvecklingsinsatser för arbetslösa ungdomar i åldern 20 till 24 år. Vidare föreslår regeringen på tilläggsbudget att ett nationellt program för IT-utbildning införs inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen.

Regeringen föreslår en ytterligare satsning på högskoleplatser, som är av strategisk betydelse bl.a. för samsättning och tillväxt. Denna satsning påverkar utgiftsområdet engångsvis för år 1998. Tidigareläggningen omfattar 10 000 högskoleplatser och 1 000 platser i kvalificerad yrkesutbildning.

14. Arbetsmarknad och arbetsliv Belopp i 1 000-tal kronor	A	Arbetsmarknad	33 922 550
	B	Arbetsliv	5 484 529
	C	Jämställdhet mellan kvinnor och män	31 081
	D	Staten som arbetsgivare	8 103 792

15. Studiestöd

21,3 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar utgifter för studiehjälp till gymnasiestudenter i form av studiebidrag, inackorderings-tillägg m.m., studiemedel samt olika former av vuxenstudiestöd.

Studiestödet är en viktig del av utbildningspolitiken och skall bidra till att de övergripande målen för utbildningspolitiken nås. Studiestödet skall verka rekryterande och därmed bidra till högt deltagande i utbildningen och ha en utjämnande verkan som främjar ökad social rättvisa.

Inom vuxenutbildningen prioriteras en fortsatt utbyggnad av den tidigare beslutade vuxenutbildnings-satsningen. I enlighet med vad som presenterades i 1997 års ekonomiska vårproposition skall vuxenutbildningen byggas ut under 1998.

Budgetförslaget bygger på vuxenutbildnings-satsningen och på den utbyggnad av högskolan som regeringen presenterade i 1997 års ekonomiska vårproposition. Merparten av den planerade ökningen om 15 000 permanenta platser hösten 1998 tidigare läggs till våren 1998. I budgetförslaget ingår även en höjning av studiebidragen i studiehjälpen som en följd av höjningen av barnbidragen fr.o.m. 1 januari 1998.

Förslag om besparingsåtgärder inom utgiftsområdet följer de åtgärder som aviserades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Bland annat föreslås slopad timersättning vid svenskundervisning för invandrare, skärpta regler för utlandsstudier samt skärpt efterkontroll av inkomster inom studiemedelssystemet.

15. Studiestöd Belopp i 1 000-tal kronor	A	Studiestöd	21 333 755
--	---	------------	------------

16. Utbildning och universitetsforskning

27,1 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar skola och barnomsorg, vuxenutbildning, kvalificerad yrkesutbildning, högskoleutbildning och forskning samt centrala myndigheter inom Utbildningsdepartementets område.

Inom barnomsorgen är de viktigaste målen att ge barn stöd och stimulans för sin utveckling, samt att underlätta för föräldrar att förena förvärvsarbete eller studier med vård och ansvar för barn.

Skolans mål är att alla barn och ungdomar oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden skall ha lika tillgång till en likvärdig utbildning. Alla barn och unga skall ges förutsättningar att nå målen i skollagen, läroplanerna och kursplanerna.

Målet för vuxenutbildningen är, i enlighet med vad som anges i skollag och läroplan, att överbygga utbildningsklyftorna, medverka till arbetslivets förändring, bidra till full sysselsättning och tillgodose de vuxnas individuella önskemål om vidgade studie- och utbildningsmöjligheter och ge dem tillfälle att komplettera sin ungdomsutbildning.

Universitet och högskolor har som sitt viktigaste mål att erbjuda utbildning av hög och likvärdig kvalitet i alla delar av landet och att genom forskning vid alla landets högskolor bidra till en regionalt balanserad utveckling.

Forskningen skall främja kritiskt tänkande och vetenskapligt förhållningssätt och bidra med ny väsentlig kunskap till förmån för hälsa, kultur, välfärd, miljö, ekonomisk utveckling, sysselsättning och omställning mot en hållbar utveckling.

Prioriteringar för året är inom barnomsorg och skola att utveckla ett gemensamt synsätt på barns och ungdomars utveckling och lärande från tidig ålder samt att skapa förutsättningar för en integration mellan förskola

och skola. Vidare prioriteras arbetet med att utveckla utbildningens kvalitet och likvärdighet i skolan.

Inom vuxenutbildningen prioriteras utbyggnaden av vuxenutbildningssatsningen. Under år 1998 skall vuxenutbildningen byggas ut till totalt 124 300 platser, varav 10 000 platser avser folkbildningen (utgiftsområde 17). Utbyggnaden innefattar även utbyggnad av den kvalificerade yrkesutbildningen till totalt 8 800 platser höstterminen 1998. Med anledning av den stora efterfrågan på den kvalificerade yrkesutbildningen föreslår regeringen att utbyggnaden tidigareläggs med 1 000 platser redan under våren 1998. Expansionen av vuxenutbildningen måste också omfatta en successiv förnyelse, såväl organisatoriskt och pedagogiskt som innehållsmässigt. Under 1998 kommer verksamheten inom vuxenutbildningsområdet att koncentreras kring att stödja och stimulera utvecklingsarbete.

Högskolan tillförs ca 750 miljoner kronor varje år under de kommande fyra åren genom den stegvisa ökningen 1997–2000 med 60 000 nya permanenta platser. Utbyggnad av högskolan presenterade regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition. Merparten av den planerade ökningen om 15 000 permanenta högskoleplatser hösten 1998 tidigareläggs till våren 1998. Utöver utbyggnaden av den högre utbildningen prioriteras att förstärka kvaliteten inom forskningen och forskarutbildningen. Vidare föreslås en reformering av forskarutbildningen samt att högskolans organisation förnyas.

De förslag till besparingsåtgärder som tidigare redovisats fullföljs och preciseras. Vidare har förslag till genomförande av en beslutad besparing om 150 miljoner kronor inom forskningen presenterats av en särskild utredare. Förslaget har remissbehandlats och ingår delvis i detta budgetförslag.

16. Utbildning och universitetsforskning Belopp i 1 000-tal kronor	A	Barnomsorg, skola och vuxenutbildning	5 181 740
	B	Universitet och högskolor m.m.	19 198 839
	C	Högskolemyndigheter	391 483
	D	Nationella och internationella forskningsresurser	2 219 603
	E	Gemensamma ändamål	58 889

17. Kultur, medier, trossamfund och fritid

7,3 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar kulturområdet, stöd till folkbildning, ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor.

De viktigaste målen på kulturområdet är värnandet av yttrandefriheten, allas delaktighet i kulturlivet, kulturell mångfald, konstnärlig förnyelse och kvalitet, kulturens förutsättningar att vara en utmanande och obunden kraft i samhället, bevarandet och brukandet av kulturarvet.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 bl.a. insatser för att förbättra konstnärernas villkor, stärka

litteraturen och läsandet samt åtgärder för att ge en bättre regional balans i kultursatningarna. Kulturens roll för den regionala utvecklingen och en ekologiskt hållbar utveckling i samhället lyfts fram. År 1998 blir ett kulturår för hela Sverige. Under år 1998 påbörjas också en satsning på det industrihistoriska arvet.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

17. Kultur, medier och trossamfund och fritid Belopp i 1 000-tal kronor	A	Allmän kulturverksamhet	314 333
	B	Teater, dans och musik	1 424 397
	C	Bibliotek, litteratur och kulturtidskrifter	219 025
	D	Bild och form samt konsthantverk	80 145
	E	Ersättningar och bidrag till konstnärer	249 312
	F	Arkiv	285 355
	G	Kulturmiljö	423 916
	H	Museer och utställningar	932 558
	I	Film och medier	164 049
	J	Forskning	37 772
	K	Trossamfund	55 700
	L	Folkbildning	2 497 187
	M	Ungdomsfrågor	108 490
	N	Folkrörelse- och idrottsfrågor	542 728

18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

22,8 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar plan-, bygg- och bostadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen, lantmäteriverksamhet m.m. samt stöd till ekologisk omställning och utveckling.

De viktigaste målen är att trygga alla människors behov av en god bostad till rimlig kostnad och en trygg närmiljö samt att främja en ekologiskt hållbar utveckling inom samhällsplanering och byggande.

Under budgetåret 1998 prioriteras omställningen till ekologiskt hållbart byggande och boende.

Regeringen föreslår att lagen (1993:737) om bostadsbidrag tas in bland de lagar som räknas upp i lagen (1987:813) om homosexuella sambor fr.o.m. den 1 januari 1998.

Besparingsåtgärder inom utgiftsområdet fullföljs i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen. Därutöver kommer statens utgifter för räntebidrag att minska snabbare än vad som beräknades i 1997 års budgetproposition bl.a. beroende på en mer positiv ränteutveckling än förväntat.

18. Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande Belopp i 1 000-tal kronor	A	Plan-, bygg-, bostadsväsendet	19 922 744
	B	Geoteknik	22 555
	C	Länsstyrelserna m.m.	1 658 711
	D	Lantmäteriverksamhet	421 523
	E	Stöd till ekologisk omställning och utveckling	800 000

19. Regional utjämning och utveckling

3,6 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar bl.a. olika former av regionalpolitiska företagsstöd och medel som länsstyrelserna förfogar över för regional projektverksamhet samt en del av medfinansieringen av EG:s strukturfondsprogram. I utgiftsområdet ingår även utbetalningar från EG:s regionalfond som delfinansierar EG:s bidrag till strukturfondsprogrammen.

Det övergripande målet för verksamhetsområdet är att underlätta för näringslivet i regionalpolitiskt prioriterade områden att utvecklas så att det bidrar till att uppfylla målen för regionalpolitiken.

Regeringen avser att i en regionalpolitisk proposition bl.a. närmare behandla de framtida förutsättningarna samt mål och riktlinjer för regionalpolitiken.

Regeringen bedömer att det finns utrymme inom utgiftsområdet för att genomföra ett nytt program som

omfattar 500 miljoner kronor för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska insatser. Det är angeläget att insatserna kan påbörjas redan under innevarande år varför regeringen begär riksdagens bemyndigande för detta på tilläggsbudget.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 genomförandet i hela landet av förslag som kommit fram i arbetet med den nya tillväxtorienterade regionala näringspolitiken. Den innebär bl.a. en ökad samverkan mellan de olika statliga åtgärder som har betydelse för näringslivets utveckling. Vidare skall möjligheterna till att effektivisera genomförandet av EG:s strukturfondsprogram undersökas.

Det förslag till besparingsåtgärder som redovisades i den ekonomiska vårpropositionen genomförs och preciseras.

19. Regional utjämning och utveckling Belopp i 1 000-tal kronor	A	Regional utjämning och utveckling	3 604 853
---	---	-----------------------------------	-----------

20. Allmän miljö- och naturvård

1,2 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretsloppsforskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljö-samarbete.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är att skydda människors hälsa, bevara den biologiska mångfalden, främja en långsiktigt god hushållning med naturresurser, samt att skydda natur- och kulturlandskap.

Regeringen avser att under våren 1998 lägga fram en samlad miljöpolitisk proposition inför 2000-talet med förslag till bl.a. nya och omarbetade miljömål. Under senhösten 1997 avser regeringen lämna en proposition

med förslag till miljöbalk till riksdagen. Riktlinjer för regeringens fortsatta arbete med ekologiskt hållbar utveckling redovisas för riksdagen i en separat skrivelse.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 den biologiska mångfalden bl.a. genom att medel för investeringar i mark för naturvård och vård av sådan mark behålls oförändrade.

Kärnsäkerhets- och strålskyddsarbetet får ökade resurser med anledning av att avvecklingen av kärnkraften påbörjas. I förhållande till den ekonomiska vårpropositionen ökar utgiftsområdet med 23,5 miljoner kronor för att förstärka kärnsäkerhets- och strålskyddsarbetet.

20. Allmän miljö- och naturvård	A Miljövård	933 816
	B Strålskydd, kärnsäkerhet m.m.	244 236

Belopp i 1 000-tal kronor

21. Energi

1,6 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar insatser för omställning och utveckling av energisystemet samt insatser för att främja utvecklingen av effektiva energimarknader och en god försörjningsberedskap.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är att:

- på kort och lång sikt trygga tillgången till el och annan energi på med omvärlden konkurrenskraftiga villkor för att främja en god ekonomisk och social utveckling i Sverige
- skapa villkor för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv svensk energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat
- underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 det energipolitiska program som beslutats av riksdagen (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12 rskr. 1996/97:272) för omställningen av det svenska energisystemet. Satsningen uppgår till totalt drygt 9 miljarder kronor och löper fram t.o.m. år 2004. Programmet omfattar åtgärder som syftar till att på ett kostnadseffektivt sätt minska användningen av el för uppvärmning, utnyttja det befintliga elsystemet effektivare och öka tillförseln av el och värme från förnybara energikällor. Särskilda åtgärder vidtas för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige.

Energipolitiska insatser på klimatområdet genomförs. En ny central energimyndighet inrättas den 1 januari 1998.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

21. Energi	A Energisystemfrågor	163 041
	B Omställning och utveckling av energisystemet	1 420 000

Belopp i 1 000-tal kronor

22. Kommunikationer

24,1 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar vägtrafik, järnvägstrafik, sjöfart, luftfart, postbefordran, telekommunikationer och övergripande informationsteknikfrågor. I utgiftsområdet ingår också sektorsforskning och miljöfrågor.

De viktigaste målen för utgiftsområdet är:

- medborgarna och näringslivet i hela landet skall erbjudas en tillfredsställande, säker och miljövänlig trafikförsörjning till lägsta möjliga samhällsekonomiska kostnader
- enskilda och myndigheter i landets olika delar ska ha tillgång till effektiva telekommunikationer
- i landet skall finnas en rikstäckande postservice som innebär att brev och paket kan förmedlas till alla oavsett adressort, till enhetliga och rimliga priser.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 att åtgärderna i infrastrukturen bör bidra till tillväxt och sysselsättning i alla delar av landet, leda till förbättrad transportkvalitet, öka infrastrukturens miljöanpassning, minska störningarna från trafikbuller samt utformas med utgångspunkt från högsta ambition för trafiksäkerheten. Regeringen kommer att lämna ett samlat förslag till riksdagen om den framtida trafikpolitiken. Inriktningen är att åstadkomma ett miljöanpassat transportsystem som främjar välfärd och tillväxt.

Åtgärder genomförs och preciseras inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

22. Kommunikationer	A	Vägar och järnvägar	21 491 752
Belopp i 1 000-tal kronor	B	Sjö- och luftfart	697 275
	C	Post och telekommunikation	679 408
	D	SJ, kollektivtrafik och samhällsköpta tjänster m.m.	830 194
	E	Kommunikationsforskning och meteorologi	401 935

23. Jord- och skogsbruk, fiske m.m.

13,7 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar jordbruk och trädgårdsnäring, fiske, rennäring, djurskydd och djurhälsovård, livsmedelskontroll, viss utbildning och forskning samt skogsnäring.

De viktigaste målen för utgiftsområdet är att tillämpa EU:s gemensamma jordbrukspolitik, att verka för en reformering av denna i riktning mot en mer marknadsorienterad och konsumentvänlig politik som underlättar EU:s utvidgning, att stärka konsumentperspektivet och verka för en rationell produktion av säkra livsmedel med hög kvalitet, att värna natur- och kulturmiljön och att utveckla livsmedelsproduktionen för ökad sysselsättning, regional balans och uthållig tillväxt.

För år 1998 föreslås att sammanlagt 13 726 miljoner kronor anslås för utgiftsområdet. Två tredjedelar av ut-

gifterna finansieras från EG-budgeten. Merparten av EG-stödet, omkring 6 850 miljoner kronor, avser obligatoriska åtgärder såsom arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag. Därtill kommer delfinansierade frivilliga stöd och ersättningar som förutsätter nationell medfinansiering. Till dessa hör miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998 bl.a:

- utökat miljöprogram för jordbruket
- ökade resurser till fiskevården
- utökning av antalet utbildningsplatser vid Sveriges lantbruksuniversitet.

23. Jord- och skogsbruk, fiske m.m. Belopp i 1 000-tal kronor	A	Internationellt samarbete	37 414
	B	Jordbruk och trädgårdsnäring	11 379 890
	C	Fiske	193 448
	D	Rennäring m.m.	109 738
	E	Djurskydd och djurhälsovård	268 349
	F	Livsmedel	176 548
	G	Utbildning och forskning	1 228 920
	H	Skogsnäring	331 316

24. Näringsliv

2,7 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande, kooperativa frågor samt konsumentfrågor.

De viktigaste målen inom utgiftsområdet är:

- att bidra till att stärka näringslivets tillväxt och internationella konkurrenskraft
- att konsumenterna skall ha en stark ställning på marknaden och att deras intressen tillgodoses
- att bidra till en långsiktigt hållbar utveckling genom att utveckla sådana konsumtions- och produktionsmönster som minskar påfrestningarna på miljön.

Inom utgiftsområdet prioriteras under år 1998:

- insatser för att stimulera nyetablering av företag samt expansion av främst små och medelstora företag
- fortsatta åtgärder för att utveckla turistnäringen.
- fortsatta insatser för att främja främst små och medelstora företags export
- att konkretisera miljömålet inom konsumentpolitiken
- att stärka konsumenternas ställning som marknadsaktörer i Sverige och i EU
- arogrammet för utveckling av träindustrin påbörjas.

Besparingsåtgärder genomförs inom utgiftsområdet i enlighet med vad som angavs i den ekonomiska vårpropositionen.

24. Näringsliv Belopp i 1 000-tal kronor	A	Näringspolitik	855 222
	B	Teknologisk infrastruktur	155 537
	C	Konkurrensfrågor	65 579
	D	Teknisk forskning och utveckling	1 246 568
	E	Utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande	272 420
	F	Konsumentfrågor	103 004

25. Allmänna bidrag till kommuner

93,0 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. Bidragen syftar till att så långt det är möjligt skapa goda och likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och landstingen att uppnå de nationella målen inom olika verksamheter.

För att förbättra sysselsättningsutvecklingen i kommunsektorn och värna vård, omsorg och skola föreslog regeringen i 1997 års ekonomiska vårproposition att utgiftsområdet skulle tillföras 4 000 miljoner kronor för år 1997 och aviserade ytterligare 4 000 miljoner kronor från och med år 1998. För år 1998 föreslår regeringen i denna proposition att 100 miljoner kronor av dessa engångsvis tillförs utgiftsområde 8, Invandrare och flyktingar, under anslaget *Kommunersättningar vid flyktingmottagande*.

Regeringen anser vidare att det finns samhällsekonomiska förutsättningar att därutöver öka tillskottet till kommunerna och landstingen efter år 1998. År 1999

ökas tillskottet med 4 000 miljoner kronor och med ytterligare 4 000 miljoner kronor år 2000. Tillskottet uppgår därmed till 12 000 miljoner kronor år 1999 och 16 000 miljoner kronor år 2000. Regeringen återkommer i nästa års ekonomiska vårproposition när det gäller hur de ökade tillskotten för åren 1999 och 2000 bör tillföras kommunsektorn.

Regeringen uttalade hösten 1996 att den är beredd att utfärda ett s.k. återbetalningsskydd på upp till 2 600 miljoner kronor, med anledning av regeringens beslut att räkna upp de preliminära skatteinkomsterna för år 1997. I denna proposition avsätts

2 600 miljoner för att år 1999 finansiera detta skydd, dvs. ytterligare 300 miljoner kronor jämfört med beräkningen i den ekonomiska vårpropositionen.

Därutöver påverkas nivån på utgiftsområdet av regleringar av statliga åtgärder som har kommunal-ekonomiska effekter.

25. Allmänna bidrag till kommuner	A	Bidrag och ersättning till kommuner och landsting	93 048 700
Belopp i 1 000-tal kronor			

26. Statsskuldräntor m.m

109,1 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntorna på statskulden, oförutsedda utgifter samt Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning. Även beräkningsposten minskning av anslagsbehållningar tillhör utgiftsområdet men dessa utgifter redovisas separat. Utgiftsområdet statsskuldräntor m.m. ingår inte i utgifts-taket.

Utgifterna för statsskuldräntan bestäms av ett antal faktorer så som:

- Storleken på statsskulden vid periodens början
- Lånebehovets utveckling
- Riksgäldskontorets upplåningsteknik

26. Statsskuldräntor	A	Räntor på statsskulden	108 415 000
Belopp i 1 000-tal kronor			
	B	Oförutsedda utgifter	10 000
	C	Riksgäldskontorets provisionskostnader	700 000

27. Avgiften till Europeiska gemenskapen

19,6 MILJARDER KRONOR

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till EU-budgeten i enlighet med Europeiska unionens fördrag. Utgifterna för år 1998 beräknas enligt kommissionens budgetförslag. Avgiften kan under året förändras till följd av faktisk uppbörd avseende tullar och importavgifter, utfallet av EU-budgeten tidigare år, tilläggsbudgetar på gemenskapsnivå, valutakurs samt andra korrigeringar av avgiften.

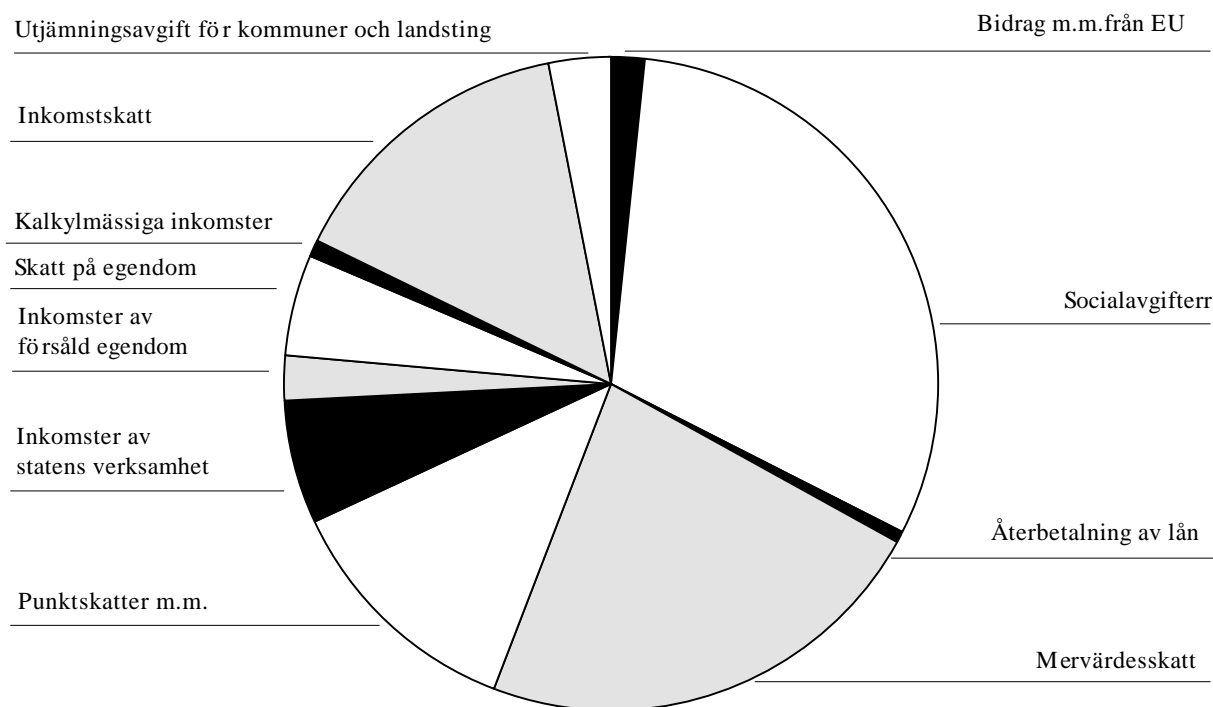
Utgiftsområdet beräknas för år 1998 till 19 645 miljoner kronor. Avgiften har reviderats i förhållande till de beräkningar som presenterades i den ekonomiska vårpropositionen. Förändringarna föranleds till större delen av justering av antagandena för utvecklingen av tullar och importavgifter, men även av justering av antagandena för utveckling av mervärdesskattebas och bruttonationalinkomst samt med hänsyn till Europeiska kommissionens budgetförslag för år 1998.

27. Avgiften till Europeiska gemenskapen	A	Sveriges avgift till gemenskapsbudgeten	19 645 000
Belopp i 1 000-tal kronor			

Statsbudgeteten 1998 i sammandrag

INKOMSTER	MKR
Inkomstskatt - privatpersoner	34 100
Inkomstskatt - juridiska personer	58 964
Övriga inkomstskatter	5 765
Socialavgifter	208 777
Fastighetsskatt	24 240
Övrig skatt på egendom	10 865
Mervärdesskatt	154 884
Punktskatter m.m.	83 430
Utjämningsavgift för kommuner och landsting	20 966
Inkomster av statens verksamhet	39 704
Inkomster av försåld egendom	15 001
Återbetalning av lån	2 690
Kalkylmässiga inkomster	5 337
Bidrag m.m. från EU	11 249
Totalt	675 972

Anm.: Kassamässig redovisning. Periodiserade skatteinkomster redovisas i appendix till kap. 4

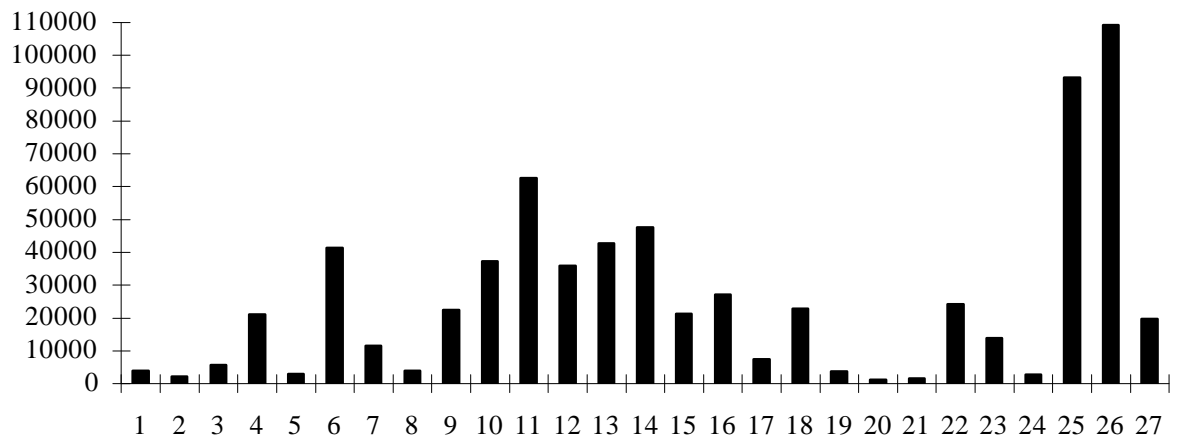
Skatterna är statens stora inkomstkälla,
men räntorna tar fortfarande en stor del av kakan.

Statsbudgeteten 1998 i sammandrag

UTGIFTER	Tusental kronor
1 Rikets styrelse	3 977
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 063
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5 662
4 Rättsväsendet	21 034
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 811
6 Totalförsvaret	41 244
7 Internationellt bistånd	11 434
8 Invandrare och flyktingar	3 864
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	22 500
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	37 192
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 701
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	35 814
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	42 723
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	47 542
15 Studiestöd	21 334
16 Utbildning och universitetsforskning	27 051
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 335
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22 826
19 Regional utjämning och utveckling	3 605
20 Allmän miljö- och naturvård	1 178
21 Energi	1 583
22 Kommunikationer	24 101
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 726
24 Näringsliv	2 698
25 Allmänna bidrag till kommuner	93 049
26 Statsskuldräntor m.m.	109 125
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	19 645
Summa anslag	687 815
Förbrukning av tidigare anslagna medel	5 000
Summa	692 815

Miljoner kronor

Utgiftsområden

Hela den offentliga sektorns inkomster och utgifter 1998

Mdr	Staten	AP-fonden	Den kommunala sektorn	Totalt konsoliderat*
Inkomster	656,4	135,8	421,3	1 135,9
Skatter och avgifter	589,3	90,8	300,7	980,0
Kapitalinkomster	28,1	45,0	9,8	83,0
Transfereringar från offentlig sektor	1,3	0,0	76,4	
Övriga inkomster	37,8	0,0	34,5	72,2
Utgifter	665,4	111,2	426,8	1 125,7
Transfereringar till hushållen	244,0	125,3	37,8	407,1
Transfereringar till offentlig sektor	76,4	0,4	0,9	
Övriga transfereringar	78,7	0,0	37,8	116,5
Konsumtion	141,9	0,2	318,6	460,7
Investeringar	19,8	-15,0	23,7	28,5
Ränteutgifter	104,5	0,3	8,0	112,8
Finansiellt sparande	-9,0	24,6	-5,5	10,2
<i>Statsskuld</i>	1 463,4			
<i>Konsoliderad bruttoskuld</i>				1 361,4
Procent av BNP				
Inkomster				61,7
Skatter och avgifter				53,3
Utgifter				61,1
Finansiellt sparande				0,6
Statsskuld	79,4			
Konsoliderad skuld				73,9

*"Totalt konsoliderat" betyder totalt minus interna transfereringar mellan olika sektorer.

Anm.: Tabellen är uppställd enligt nationalräkenskapernas redovisning av den offentliga sektorns finanser. Denna redovisning avviker på flera punkter från redovisningen i statsbudgeten både vad gäller inkomster som utgifter. Det svenska målet på överskott avser den offentliga sektorns finansiella sparande, som det redovisas i nationalräkenskaperna. Det finansiella sparande är det också mått som används inom EU vid bedömningen av ett lands offentliga finanser.